

Ljudevit Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 29
14/2014
12. apríl 2014

Cena 0,50 €

ZALOŽIL LUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

SYNDIKÁT NOVINÁROV UŽ
PRAKTICKY NEEEXISTUJE
Strana 4.

STARÝ MOST CEZ DUNAJ
BUDE ONEDLHO NOVÝ
Strana 5.

POLROK NOVÝCH TVÁRÍ
A STARÝCH PROBLÉMOV
Strana 6.

ARCIBISKUP, KTORÝ
NEPOSLUCHOL PÁPEŽA
Strana 8.

MIESTO NARODENIA —
VÁZNICA NA PANKRÁCI
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Vyšumelo. Napätie je zabudnuté. Aj druhé voľby zo štyroch tohoročných sú pekných pár dní za nami. Príveľa volieb do roka, aby dokázali zaujať ľudí, príveľa... Aj keď prezidentské, pravdaže, hrali prím — a tie druhé zvlášť!

Máme nového prezidenta. Čo bude zač? To, myslím si, nevie presne ani on sám. Ukáže čas. Len si sverne prajme, aby nám táto zmena nepriniesla z nijakej možnej strany napätia, ktoré traumatizujú spoločnosť a znepokojujú ľudí. Jedna skúsenosť stačila!

Obe kolá ukázali (prvé aj účasťou voličov, aj prepadom známych politikov) znechutenie národa z vyše dvadsiťročných politických hašterení, ktoré nevytvárajú nijaké hodnoty, neposúvajú dobu a nedávajú ľuďom absolútne nič, iba ak za pravdu ľudovej múdrosti o panskom huncútstve. Dôkazom nad všetky možné argumenty boli tri percentá hlasov za spoločného kandidáta pravece, presnejšie tzv. Ľudovej platformy. Tá v tom okamihu umrela od hanby.

Pre stranu Smer a osobne premiéra Fica istotne nie je výsledok lichotivý. Aký však mohol byť iný, keď sa v druhom kole spojili vlastne všetci proti jednému? Dá sa však pochopiť, ak to strana a jej sympatizanti chápu ako prehru, ako výsledok nečakane zlý pre stranu a ich kandidáta. Nič sa nedeje! V živote sa veľmi často stáva, že práve to, čo sme považovali za zlé, je pre budúcnosť prospechom, že práve ono prináša novú kvalitu. Myslím si, že v tomto prípade to už vopred platí — takmer s istotou. Strane, o ktorej je reč, presnejšie jej predstaviteľom na vysokých postoch, dá hľadám viac trpezlivosti, dôslednosti, pokory a skromnosti. A to nie sú pre politiku zlé vlastnosti!

Robertovi Ficovi v jeho starom kresle umožní potešiť sa z výsledkov opatrení, ktorými sa vláda usilovala zmierňovať dosah svetovej hospodárskej krízy na život jednoduchého občana a modifikovať ich v prajnejšom období, do ktorého Európa, zdá sa, vstupuje. Naostatok, premiér Fico je mladý a sklamania v takomto veku človeka zocelujú. Kreslá v Grassalkovičovom paláci alebo v pracovniach Európskej únie počkajú, na tie je času dosť!

Ján ČOMAJ

Pripomeňme slovenskému školstvu naše staré múdre a stále platné úslovie:

Ja pán, ty pán – a ktože bude kozy pásť?

Ján ČOMAJ – Foto: Ladislav LESAY

Už na začiatku pôsobenia Dušana Čaploviča v kresle ministra školstva, keď informoval verejnosť o svojich predstavách, ako zvýšiť úroveň štúdia na všetkých stupňoch škôl, priblížiť obsah štúdia potrebám spoločnosti a pozdvihnúť spoločenskú úroveň učiteľov, mu Slovenské národné noviny vyjadrili podporu. Bolo jasné, že to nebude mať ľahké. Nielen pre apriórny odpor opozície, ale najmä pre čas, v ktorom chcel svoje zámery uskutočniť. Smrdeli sme grošom. A svet bol na vrchole hospodárskej krízy.

Minister D. Čaplovič sa sice usmieva, ale zmeniť systém vzdelávania je náročné.

Čosi sa mu však podarilo naprieť našej biede. Mierne sa začali zvyšovať mzdy učiteľom a ich spoločenský status očividne rastie.

■ DVA NOVÉ CIELE

Akútnych úloh v slovenskom

školstve je istotne oveľa viac ako tie dve, o ktorých bude reč, len sa mi vidia z pohľadu spoločenských potrieb i budúcnosti absolventa školy najhorúcejšie. Prvou je rýchla a rozsiahla prestavba stredných škôl s vyšším počtom technických

smerov, zodpovedajúcich potrebám zamestnávateľov, dôraz na stredné odborné školy s chýbajúcimi profesiami murár, tesár, obkladač, zvärač, frézar, sústružník atď., aj s renesanciou agro-techniky, zootechniky a lesníctva,

ak chceme oživiť pôdu životelku, lesné bohatstvo a jeho využívanie i ekologické prístupy k tvorbe krajiny.

Druhou je nový postoj k vysokému školstvu, povedané stručne: od počtov k úrovni, od kvantity ku kvalite.

■ TECHNIZÁCIA ŠKOLSTVA

Nebude to ľahký proces. Komplikovať ho bude najmä súčasná predstava ľudí, že gymnázium je bránou na vysokú školu a vysoká škola je garanciou slubnej budúcnosti. Remeslo sa spoločensky dehonestovalo. Stále platné príslovie, že má zlaté dno, patrí už v predstavách bežnej rodiny medzi haraburdy. A tak sa súčasné stredné školy na Slovensku stali najväčším dodávateľom pracovnej sily pre úrady práce. A moderné fabriky, plné automatizovaných výrobných liniek, elektronických zariadení, počítačovej techniky a robotov, márne hľadajú v celom širokom okolí elektrotechnikov a elektronikov, jemnomechanikov a optikov, hoci aj bez praxe, odďaľujú spúšťanie nových výrobných procesov alebo sú nútené novú výrobu presunúť do inej krajiny.

(Pokračovanie na 2. strane)

3 OTÁZKY PRE:

Ing. Petra BACA, PhD., experta na poľnohospodársku politiku

Akýkoľvek ukrajinský dovoz naruší terajšie ceny

• **Ste slovenský poľnohospodársky odborník so skúsenosťou z europarlamentu. Ako hodnotíte návrh uvoľniť trh pre ukrajinské tovary?**

Hodnotím to najmä ako politické gesto, ktoré nebude mať adekvátnu obchodnú a ekonomickú hodnotu. V agropotravinárskom sektore môže napríklad takýto nepripravený vzájomný obchod zabrzdiť aj nepripravenosť Ukrajiny vyhovieť hygienickým, zdravotným, veterinárnym a fytosanitárnym požiadavkám EÚ. Naši poľnohospodári a potravinári sú nespokojní s takýmto otvorením trhu, lebo akýkoľvek dovoz by narušil súčasné ceny a obchodné vzťahy v SR ako bezprostredne susediacom štáte.

• **Je v poriadku, že Brusel rozhoduje v takých citlivých otázkach politicky?**

Aj keď sa to na prvý pohľad nezdá, môže mať takáto fiktívna pomoc aj úplne opačný dosah. Ukrajina ako obilnica Európy bola paradoxne v krízach opakovane vystavená hladomoru. Pri dnešnej situácii, keď potrebuje Ukrajina peniaze za každú cenu, by som sa teda obával viac rizika bezbrehého vývozu potravín z Ukrajiny. Je to prekvapujúce rozhodnutie aj preto, že urobiť z Ukrajiny producenta agrárnych surovín a súčasne dovozcu spracovaných potravín je zrejme dlhodobá politika EÚ.

• **Hovoríte: SR má potenciál na výrobu potravín pre desať miliónov novov – nebráni nám v tom terajší systém dotácií EÚ?**

Áno, hoci ekologicky a ekonomicky optimálne využitie tohto biologického potenciálu sa pohybuje okolo dvoch tretín,

teda pre asi 6,5 milióna obyvateľov. Na zabezpečenie potravinovej suverenity SR potrebujeme však rozvojovú, dlhodobú stabilnú agrárnu politiku SR, ktorá v prvom rade vyrovná našu konkurencieschopnosť v dotačných podporách. Priame platby z EÚ sú totiž pre farmárov starých členských štátov o polovicu väčšie ako pre našich poľnohospodárov. Súčasne ale zo štátneho rozpočtu SR sú naši farmári podporovaní mnohonásobne horšie. Napríklad v Rakúsku je to dvestopäťdesiat eur na hektár pôdy a na Slovensku desať eur na hektár. V takýchto podmienkach sa nutne prehľbuje kolonizácia nášho vidieka. Ale ani naša agrárna politika nevyužíva všetky možnosti EÚ pre zrovnoprávnenie.

Zhováral sa Dušan D. KERNÝ

V SNN 15 - 16/2014
SI PREČITATE

■ Slovensko má veľký záujem na udržiavaní národného povedomia našich krajanov
■ Začiatky pôsobenia kráľa Svätopluka na našom území sú zahalené rúskom tajomstva
■ Myšlienkovito obsažné hry zrejme nevyhovujú súčasnému trendu lacnej zábavy

Pripomeňme slovenskému školstvu naše staré múdre a stále platné úslovie: Ja som pán, ty si pán – a ktože len bude tie kozy pásť?

(Dokončenie z 1. strany) – Proces zmeny orientácie stredného školstva bude tvrdým orieškom, lebo narazí na problém myslenia – a ten si žiada čas. Preto by si ministerstvo školstva malo vziať na pomoc aj mestá a obce, rodičovské združenia, osvetové pracoviská, a najmä médiá. V spolupráci so Slovenským rozhlasom a televíziou by sa mohli pripraviť atraktívne programy, možno aj televízne seriály, o príťažlivosti a perspektívach technických odborností. Sme moderná krajina so starou priemyselnou tradíciou už v časoch Uhorska. Bola by hanba zlyhať práve vtedy, keď treba urobiť rozhodujúci krok k robotizácii a ku kybernetike priemyslu, ak sa chceme v budúcnosti pohybovať v hornej vrstve technickej vyspelosti.

■ VYSOKOŠKOLSKÝ BOOM

Určite si pamätáte, ako sa pred dvadsiatimi piatimi rokmi začali uverejňovať hrôzostraš-

né štatistiky, podľa ktorých sme vraj boli v počte vysokoškolsky vzdelaných ľudí na chvoste Európy, nehovoriac už o porovnaní s USA. Istotne, chváliť sme sa nemohli, ale situácia nebola vôbec taká zlá, ako ukazovali čísla. Ale aj tak sa vo veľkom začali rozširovať jestvujúce vysokoškolské centrá a rodili sa nové vysoké školy, odborne nepripravené, pedagogicky podvyživené, bez potrebného vybavenia katedier, kabinetov, laboratórií, posluchárň, knižníc, učebníc a skript. Dokonca hlavné politické strany chceli mať svoje vlastné univerzity, pravda, platené štátom – keď si jedna otvorila „svoju“ univerzitu v Trnave, iné hnutie si v tom istom meste ako trucpodnik zriadilo univerzitu druhú – a zrazu mala Trnava tri vysoké školy, lebo tu existovala aj Materiálno-technická fakulta vtedajšej bratislavskej SVŠT. Aj cirkev mala ambície na svoje vlastné školstvo, vrátane vysokého. K tomu pri-

budli podnikateľské záujmy. Tak vznikli univerzity a vysoké školy aj v Trenčíne, Púchove, Skalici, dokonca Sládkovičove... Výsledok poznáme: malé Slovensko má dnes tridsaťsedem univerzít a vysokých škôl, pričom do roku 2012 nebola medzi päťsto univerzitami na svete, zoradenými do tabuľky kvality, ani jedna naša vysoká škola, až v roku 2013 sa medzi ne dostala Univerzita Komenského. Tridsať osem vysokých škôl je na obzore – istý nemecký finančník chce založiť v Banskej Bystrici technickú univerzitu, zameranú na výrobnú prax a potreby priemyslu.

Keď nedávno ministerstvo školstva prezradilo svoj úmysel z jasných praktických a racionálnych dôvodov zlúčiť dve univerzity v Trnave, ktoré majú dokonca z veľkej časti to isté, nezvali sa len predstavitelia oboch vysokých škôl, ale ešte pobúrenejšie vedenie Rektorskej konferencie, hoci práve tej by malo najviac záležať

na úrovni i racionálnej ekonomike vysokoškolského štúdia – pochopte, kapry si nikdy samy nevy pustili rybník.

■ ČIM SÚ SÚKROMNÉ?

Osobitným problémom budú súkromné školy. Ministerstvo už naznačilo, že im chce dávať o čosi menej peňazí ako doteraz. Istotne, aj ony majú právo na štátnu podporu, poskytujú vzdelanie deťom a mladým ľuďom – občanom štátu rovnako ako štátne školy. Čím sú však potom súkromnými školami, ak si žiadajú rovnaké dotácie? Prečo si poslucháči musia štúdium na súkromných školách hrať alebo za deti v súkromných škôlkach a školách platiť rodičia, ak školy dostávajú také isté dotácie ako školy štátne? To by bolo pre ich majiteľov veľmi jednoduché podnikanie! Dušan Čaplovič to nebude mať ľahké. Reakcia Rektorskej konferencie bol len signál, ako budú reagovať mnohí pracovníci školstva.

Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Reštrukturalizácia Matice slovenskej si vyžiada aj prepúšťanie Matičiari sa svorne rozhodli šetriť

Text a foto: (mrs)

Zložitá finančná situácia v Matici slovenskej zjednotila matičné sily na jej operatívne riešenie. Napriek tomu, že opatrenia nebudú jednoduché a ustanovenia sa najskôr nevyhne ani prepúšťaniu, členovia výboru Matice slovenskej (MS) sa na svojom ostatnom stretnutí 5. apríla v Trnave zhodli, že je nevyhnutné reštrukturalizačné opatrenia prijať. Definovať ich bude nová mzdová politika, organizačný a pracovný poriadok a následne definitívny rozpočet matičiarov na rok 2014.

Slovenské národné noviny už po rokovaní výboru MS vo februári 2014 písali, že rozpočet ustanovizne pozostáva z dotácie Ministerstva kultúry SR vo výške 1,494 milióna eur, z dividend tlačiarne Neografia, a.s., Martina a z iných podnikateľských príjmov.

VÝPADOK ZDROJOV

Neografia, ktorej Matica je 88-percentným vlastníkom, patrí medzi najväčšie tlačiarne na Slovensku. V roku 2013 postavila na zelenej lúke a bez štátnej pomoci novú budovu v Martine-Priekope. V súčasnosti zamestnáva vyše šesťstoštyridsať zamestnancov. Sťahovanie z centra Martina, prerušenie výroby, dumpingové ceny v polygrafic-

kom priemysle, strata z investície na polygrafickom trhu v Srbsku medzi krajaňskými Slovákmi spôsobili, že Neografia nevypláti v tomto roku dividendy ustanovizni na jej činnosť. Matičiariom nezostáva nič iné ako šetriť. Výpadok vo výške minimálne štyristotisíc eur musia vykryť reštrukturalizačnými opatreniami. Tie si vyžadujú zníženie miezd, prepúšťanie a kumuláciu funkcií a pracovných povinností. Už podľa prvých opatrení sa ušetrilo oproti predpokladaným výdavkom z februára 2014 vyše sto päťtisíc eur. Ďalšieho štvrt milióna eur úspor prinesie reštrukturalizácia. Vedenie Matice predložilo zloženie ôsmich pracovných skupín,

ktoré sa budú zaoberať o i. aj personálnymi opatreniami, šetrením a návrhom definitívneho znenia rozpočtu na rok 2014. Ich personálne zloženie uverejníme v SNN 15 – 16. Oproti navrhovanej sume približne 2,1 milióna eur bez digitalizácie matičného archívu, financovanej z európskych zdrojov, sa bude musieť príjmová časť rozpočtu ustáliť na sume okolo 1,6 milióna eur.

ROZPOČET V MÁJI

„Situácia je vážna, preto je nutné konať,“ uviedol pred členmi výboru predsedu Matice M. Tkáč. Jeho slová podporil aj hosťiteľ výjazdového rokovania výboru predseda Trnavského samosprávneho kra-

Mladý Trnavčan zaspieval matičiariom slovenskú hymnu. Vie všetky jej slohy.

ja T. Mikuš. Na základe skúsenosti z riadenia kraja predložil mnohé pragmatické opatrenia na šetrenie. Členka výboru MS E. Garajová uviedla, že výpadok môže narásť až do výšky šesťstotisíc eur. Podľa nej totiž v druhom návrhu rozpočtu neboli započítané pôžičky Matice vo výške takmer dvestotisíc eur zo začiatku tohto roka. Finančná riaditeľka K. Pacnerová uviedla, že pôžičky sa budú splácať z vrátenia

preplatku dane Matice za rok 2013. Na výbore zazneli slová, že Matica bude musieť zo súčasných vyše sto desiatich zamestnancov prepustiť minimálne tridsaťpäť ľudí. Všetky predložené materiály komisie do najbližšieho rokovania výboru MS (26. 4.) pripravila na schválenie. Po prijatých opatreniach je reálne, aby bol vyrovnaný rozpočet ustanovizne prijatý už v máji tohto roku.

VŠIMLI SME SI

Nacionalizmus je na Slovensku pomerne často vyslovované slovo. Ide o ideológiu a žiaľ neraz aj oficiálnu politiku tých, ktorí na základe presvedčenia o vlastnej výnimočnosti či dokonca nadradenosti vlastného národa neuznávajú prakticky nijaké civilizačné pravidlá, o zákoných normách nevravia.

Nacionalizmus je banditizmus

K tomuto slovu sa vraciame po nie až tak dávnych výrokoch ministra zahraničných vecí Nemecka Franka-Waltera Steinmeiera. Práve on apeloval na európsku verejnosť, že je najvyšší čas ukončiť v Európe „nacionalistický banditizmus“. Konkrétne myslel na vývoj udalostí po Krymskej kríze. Ale nielen naň. V jeho svetle okrem iného totiž povedal: „Medzinárodné spoločenstvo nesmie v súvislosti so sporom Ukrajiny a Ruska pripustiť nové delenie Európy.“ Pozornému poslucháčovi tohto výroku určite neuniklo, že to bola výzva nielen pre teritória východne od našich hraníc, ale pre všetky regióny Európy, v ktorých rastú nacionalistické autonomistické snahy niektorých „politikov“.

Nemecká diplomacia tak Európe rázne pripomenula nielen Trianon, nielen nemennosť Benešových dekrétov, ale najmä to, že nedopustí vlastnú územnú destabilizáciu. A nedopustí ani druhé Kosovo.

„Kosovo je v rukách organizovaného zločinu a Uroševac je považovaný za najväčšie centrum obchodu s drogami na Balkáne,“ píše renomovaný nemecký časopis Der Spiegel. Odvoláva sa pritom na výpoveď nemeckého policajta, ktorý v službe v Kosove strávil desať rokov. „Misia (Európskej únie) EULEX v Kosove neuspela a stála viac ako miliardu eur,“ sprostredkoval týždenník jeho slov. Vytvorenie prípravného štátu v Kosove je najväčší a najdrahší program pomoci v histórii Únie, citoval srbský server Vesti online z Der Spiegel. Takýto banditizmus už Európa nikdy nebude tolerovať. Nacionalistický banditizmus.

Ján ČERNÝ

Jarné knihobranie Vydavateľstva Matice slovenskej Obohacujúci knižný festival

V utorok posledného marca, teda aj knižného týždňa sa vo vynovom Klube spisovateľov na Laurinskej ulici v Bratislave stretli vďaka Vydavateľstvu Matice slovenskej (VMS) autori literatúry, kritici, novinári, a najmä čitatelia nových knižných titulov. Bolo toho, čo sa týka nových kníh, neúrekom. VMS ponúklo malý jednodňový knižný festival.

Prozaickú knihu Miroslava Bieliky s názvom Kaleidoskopis (s podtitulom Záplava ne/skutočností) uviedol literárny kritik Alexander Halvonik slovami: „Texty sú plné dobromyseľnej irónie aj sebaíronie, dôraz je na prepojení prítomnosti s minulosťou, autorove nápady v najlepšom význame prispievajú k rozšíreniu myšlienkových i umeleckých obzorov slovenskej prózy.“ Prinajmenšom druhá časť Halvonikovo úvodu by sa dala použiť aj na iný, veľmi významný prozaický opus (žiaľ, už nežijúceho autora) Františka Hečka Červené

víno. Nové necenzurované vydanie románu predstavila dcéra autora pani Magdaléna Hajnošová.

Román známeho dramatika Mikuláša Kočana s názvom Pípeť vyvolal otázky čitateľov už

ČO INÍ NEPÍŠU

pre názov diela. „Nemalo by to byť s ä, teda Pípäť?“ opýtala sa pani Mariana z Dubovej. Autor sa pousmial a poďakoval sa za otázku. „Je to dvojtvar. Sú slová, ktoré majú hlásku ä predpísanú aj vo výslovnosti, no médiá, teda ich pracovníci s tým problém ne-

majú. Tak sme sa dožili mesiaru namiesto mäsiara a podobne. Ale moja nová kniha nie je daná iba názvom, zoznámte sa, prosím, s obsahom...“

Obsah ďalších kníh (ne) predstavili ich autori, lebo tiež chceli, aby si ich najprv čitatelia prečítali. To sa nedá len tak ľahko pri autoroch vedeckých publikácií, akými sú Ján Kačala (Syn-tagmatický slovosled v slovenčine) a Ľubomír Kralčák (Pôvod hlholiky). Kniha Jany Šimulčíkovej s názvom Pred zrkadlom nie je tzv. ženskou literatúrou, naopak, ide o sondu do sociálneho systému súčasného sveta, kde skúsená autorka nemusi nič predstierať. Aj autor knihy Dve dlane profesor Jozef Leikert ponúka svoj pohľad na tento svet. Ten bude usmerňovaný aj tým, ako ho čitatelia kníh z VMS budú nielen vnímať, ale aj ďalej formovať.

(rkh)
Foto: Igor SOKOLÍK

Neviditeľná maďarská karta

Eva ZELENAYOVÁ

Nehovorilo sa o nej, a predsa zohrala významnú úlohu v prezidentských voľbách. Maďarská karta. Robert Fico sugestívne vytiahol otázku Kosova, ale, zdá sa, u Slovákov nezabrala. Naopak, zmobilizovala maďarskú menšinu a volila Andreja Kisku. Ten si na rozdiel od Fica myslí, že Slovensko by malo uznať Kosovo.

Albánska menšina na území Srbska vyhlásila referendum a následne samostatnosť. Vedľa Albánska tak vznikol ďalší štát Albáncov. Došlo k precedensu, aký dovtedy medzinárodné právo nepoznalo. Keď sa podobná situácia s referendom nedávno zopakovala na Kryme, americký prezident Obama obvinil Rusko z porušenia medzinárodného

práva. Putin sa bránil – v Kosovo nie a na Kryme áno? A práve táto okolnosť mala voľičom na Slovensku ukázať, v čom je kandidát Kiska pre bezpečnosť štátu problematický. Aj výber bývalého veľvyslanca v USA a čestného prezidenta Inštitútu pre verejné otázky Martina Bútoru do úzkeho tímu zvoleného Kisku vzbudzuje otázky.

Na druhej strane Ficova vláda urobila chyby, ktoré sa neodpúšťajú. Z televíznych obrazoviek neprichádzajú správy, ale propaganda, ktorá má svoj začiatok v roku 1998. V tom čase sa Dzurindova vláda rozhodla zmocniť verejnoprávných médií a v televízii sa hlavným deratizérom stal Tibor Búza. Všetkých žurnalistov, ktorí mali svo-

je korene v platforme Novinári za pravdivý obraz Slovenska, zavrel na dvadsiatom ôsmom poschodí. Neskôr odišiel do Markízy k Václavovi Mikovi, až kým ho Ficova vláda znovu nevrátila do televí-

KOMENTÁR

zie ako riaditeľa sekcie programu. Vo verejnoprávnej televízii nejestvuje nijaký formát, v ktorom by dostali priestor aj nositelia iných názorov. Obviňovaní a proskribovaní politici nemajú možnosť sa brániť.

Novinárov, ktorých Dzurindov režim eliminoval, izoluje aj Fico. Nedostávajú nijaký priestor na uplatnenie v štátnych inštitúciách. Mediálny trh je nepreniknuteľný pre novinárov, slovenských

vlastencov. Zúrivý ochranca cudzích vydavateľov a ich záujmov Miloš Nemeček pózuje v obnovenej Rade vlády pre seniorov. Ministerstvo kultúry dotuje programy a filmy, ktorých kvalita a posolstvo sú sporné. Napríklad Záblackej film o Bezákovi, aj formát Nikto nie je dokonalý. Rezort kultúry neurobil nič, aby naplnil ústavné práva občanov vyjadrovať svoje názory. Mediá sa stali jednofarebnéjšie než za bývalého režimu.

Občania sa trvale dožadujú provládneho denníka. A iste by chápali, že s výmenou vlády sa vymení aj garnitúra novín. Kedysi aj zásluhou denníka Republika (neskôr pod názvom Slovenská REPUBLIKA) sa mohlo povedať, že v printových médiách jestvuje pluralita. Tá zanikla spolu s denníkom, čo súčasný hovorca ministra kultúry Jozef Bednár komentoval slovami chvála Bohu. Ibaže nijaký iný projekt rezort neponúkol. Na rozčarovanie so súčasnej vlády má azda najväčší podiel podpredseda vlády a minister financií Peter

Kažimír. Opatrenia voči živnostníkom a malým a stredným podnikateľom sú pre mnohých fatálne. A ide o značnú časť obyvateľstva prevažne v mladom veku, prevyšujúcu pol milióna pracujúcich. Na internetových stránkach nie sú ojedinelé názory, že podnikateľ na Slovensku je len utrpenie a ešte za to treba aj platiť. Minister Kažimír má navyše tendenciu prihovárať sa k obyvateľstvu spôsobom, akým komunikuje s opozíciou – cynicky. Zrejme vôbec nepozná situáciu drobných prevádzkovateľov, ktorí do svojho podnikania vložili nemalé peniaze, keď sa čuduje tomu, že niekto nezavrie podnik, ak netvorí zisk. Kto im odkúpi hnuťelný majetok? Kontajner? A čo budú robiť? Pôjdu na úrady práce? Mnohí živoria a dúfajú v lepšie časy... A mnohí si to vybavili vo volebných miestnostiach.

Slovensko má prvého nekomunistického prezidenta, oznamujú titulky novín. Ibaže zásluhou komunistickej strany, ktorá ho v roku 1986 ako uchádzača do svojich radov neprijala.

Kultúrna pamäť či amnézia

Maroš M. BANČEJ

„Slováci sú národ kultúrny. Jeden z najkultúrnejších v Československu...“ – táto replika spred vyše tridsiatich rokov odznela v programe humoristickej dvojice Julio Satinský a Milan Lasica a vyvolávala salvy smiechu. Mnoho smejúcich sa divákov však určite pocítilo ľahké rozpaky. Humoristi totiž s iróniou sebe vlastnou narážali na rozšírenú vlastnosť Slovákov. Tou je občas až masochistické podceňovanie vlastnej kultúry a nekritické adorovanie tej u susedov. V istých kruhoch je to doslova povinný cvik a nie je náhoda, že ich príslušníci sa hlásia k svetoobčianstvu, európanstvu, prípadne nostalgicky hovoria, že sú „čechoslováci“. Je to nepohopiteľné, keďže iba kultúrne sebavedomý jedinec so vzťahom k vlastným národným dejinám,

ku kultúre a k tradíciám je rešpektovaným partnerom pri stretnutí sa s inou kultúrou. Zažil som to niekoľkokrát pri cestách po blízkom i vzdialenejšom zahraničí. Napríklad na besede v Budapešti boli moji spoloční-

POZNÁMKA

ci dosť prekvapení, keď som im v neformálnej debáte porozprával o tom, že na svete prvé použitie čierneho pušného prachu v baníctve sa udialo v Banskej Štiavnici v roku 1627, rovnako ako prvé použitie predchodcu parného stroja na čerpanie vody z baní. Z tých baní, ktoré až do objavenia Ameriky boli najdôležitejším producentom drahých a farebných kovov pre celý vtedajší svet. Podobne boli prekvapení moji spolubesedníci

v Benátkach, keď som im prezradil, že ich malebné mesto je z veľkej časti postavené na pilótach z dubov exportovaných zo stredného Slovenska.

A od histórie nebolo ďaleko k umeniu. Majster Pavol z Levoče, Koloman Sokol, ale aj Andy Warhol, hudobníci, architekti, spisovatelia, títo všetci tvoria mimoriadne kvalitné základy na stavbu našej kultúry. Ak sa pravda nebudú umelci aj naďalej vybiť namiesto v umeleckých výbojoch v politikárčeni a iných žabomyších vojnách.

Po rozdelení Československa som bol účastníkom spisovateľskej konferencie v Domove spisovateľov v Budmericích. Moji českí priatelia nám závideli Kaštieľ, ale aj Klub spisovateľov v spisovateľskej budove na Laurinskej ulici.

„Vám sa žije. My sme o to všetko prišli...“ konštatovali s trpkosťou v hlase. Dnes si už môžeme podať ruky. Budova na Laurinskej je nenávratne stratená, Budmerický kaštieľ zamknutý ticho chátra, v interiéri výtvarníckeho kaštieľa v Moravanoch rastú kríky a najnovšie položil exekútor ruky aj na Dom novinárov... A to za ľahostajného priznania sa verejnosti. Ba nájdú sa aj takí, čo bohorovne vyhlásia, že tak je to dobre, lebo naše umenie aj tak nestojí za nič, tak aké tam privilegia. Oni majú svoje „umelecké hviezdy“ z bulváru nechápuc, že bez kultúrnej pamäti budú len „kôpkami kože otrockých“, ako vravel klasik. Niekoľko im však tento názor musel podsunúť, a tým niekým sú ľudia, ktorí si radi kopnú do čohokoľvek a kohokoľvek, kde sa objaví slovo národný. Im takáto plazivá deštrukcia slovenskej kultúrnej podstaty vyhovuje. Píšu články, natáčajú pseudodokumenty a tešia sa na kultúrnu amnéziu, ba dokonca na „kultúrneho alzheimeru“ Slovákov. Verím, že sa tešia márne, ale musíme sa mať na pozore.

GLOSAR
ANDREJA MIŠANEKA

...NEUVERITEĽNÁ
AGRESIA RUSKA
VOČI UKRAJINE!

NEUVERITEĽNÁ
AGRESIA
JOHNA KERRYHO
VOČI RUSKU...

AKO BOLO, ČO BOLO

Krátko pred znovuzrodením Slovenskej republiky som vydal knižku Zabíjal som štát. Priateľov potešil úsmevný pohľad na tabuizované vojnové dejiny. Vymýšľať som si nemusel. Zo zážitkov vojakov a civilistov, čo prešli východným frontom i povstaním, som ušil svoje postavy. Básnik Štefan Moravčík v recenzii napísal: „Totalita nám roky vnucovala svoju predstavu vojny, Slovenského štátu, SNP, všetkého, čo s tým súvisí. Jedny bábkym nám vykresľovali druhých hrdinov ako bábkym. Celé dejiny boli jedno tragikomické divadielko, kde vystupovali na jednej strane skvelí súmeni a na druhej tí zlí, čo nechápali ich násilnú dobrotu. Komunisti a fašisti. Internacionalisti a národovci. Do poslednej chvíle do nás džgali seno, nestrávitelné seriály, kde potvrdzovali svoju jedinú pravdu.“

Všetkých čitateľov som nepotešil. Burleskný pohľad prekážal zopár nezmieriteľ-

ným partizánom, čechoslovákom, gardistom či nilašom. Boli to živitelia nekonečnej vendety, ktorá by mala poznačiť celé generácie. Ortodoxní odbojármi tvrdia, že prvá

kde bral plat šesťtisíc slovenských korún (len tak mimochodom za päťtisíc sa dala kúpiť krava). Keby tu vládol Hitler či Horthy, asi by väčšina neskorších odbojárov pobežova-

partizánov sa rozrastali geometrickým radom. Po Víťaznom februári 1948 mohutne li rady komunistov. Po Víťaznom novembri sa tvárimo, že v tej komunistickej strane ne-

leckí vendetári robia z tých našich chronické bojisko a svoje čiernobiele dejiny súdia podľa daných ideologických vzorcov. Čo sa im hodí, pozlátia, čo sa im nehodí, ociernia alebo odignorujú. Komu to slúži? Prehľbovaniu národného mindráku a posilňovaniu národných dejín našich susedov.

Svojho času sme zásluhou generála Jána Repaského odhalili na Ministerstve obrany SR Pamätník zmierenia. Tu sa symbolicky ukladali prste zeme z hrobov všetkých Slovákov padlých na bojiskách sveta. Bez ohľadu na uniformy, ktoré nosili. Jeho súčasťou bol kameň pre cudzincov, ktorí položili životy na našom území. Tu si mohli podať ruky pozostalí. Ján Repaský – hovorili mu aj generál zmierenia –, žiaľ, umrel. Pamätník stojí, akurát neskorších stranických ministrov myšlienka zmierenia prestala zaujímať. Keď sa pozerám na nenávisťne rozvadený národ po posledných voľbách, hovorím si, že sa k nej treba vrátiť, kým je ešte čas.

Čo s historickou vendetou?

Peter VALO

Slovenská republika nemala vzniknúť. Zabúdajú, že keby jej nebolo, Slovensko by si podelili Nemci, Poliaci a Maďari. Nijaký člen vlády, v tomto prípade minister národnej obrany, by nedal strojom pripraveného vojenského protinemeckého prevratu lietadlo, aby si mohli zaletieť vyjednávať do Moskvy. Ani skvelý básnik a hrdina SNP Laco Novomeský by nemohol sedieť týždeň po vyhlásení povstania v bratislavskej redakcii Budovateľa,

la v maďarskej alebo nemeckej uniforme a sotva by vzniklo nejaké povstanie.

„Čo bolo, bolo,“ povedal by major Terazky z Čiernych barónov. Mal pravdu. Iné dejiny nemáme. Do tých našich patrí 14. marec 1939 rovnako ako 29. august 1944, 28. február 1948, 21. august 1968, 17. november 1989 či 1. január 1993, keď sme slávili vznik Slovenskej republiky.

Po vojnách a prevratoch sa prerábali životopisy. Počty

bol nik, a z červených aristokratov a Pezlárových podlízovačov vyrástli noví demokrati. V Českej televízii s nadhľadom tvoria dokumenty o najháklivejších stránkach minulosti. Česi sa s februárom 1948 vyrovnali v Švandrlíkovej knižke a v skvelom filme Čierni baróni, s rokom 1968 vo filme Pelíšky, s novembrom 1989 vo filme Kurvahošigutentag – a my čo? Kým iné národy s úsmevom i vážne prijali vlastné dejiny, naši historickí a ume-

SEBAOBRAHA

Je tragické, zlé, smutné a pre všetkých pozostalých navyše bolestné, keď ktokoľvek príde zbytočne o život. Ak je to spôsobené kriminálnym činom, musí byť vec vyšetrená a páchatel odsúdený. Žiaľ, vieme všetci, že pozemská justícia neznamená aj skutočnú spravodlivosť. Jedinou a večnou spravodlivosťou pre všetkých sú Božie zákony. Pred tými sme si rovní bez ohľadu na pohlavie, vek, bohatstvo, rasu, náboženstvo. Šokujúcou pravdou dneška však je, že médiá sa tu všade hrajú na akúsi (svojvoľne prislávnenú) Božiu prozreteľnosť.

Klam, kde môžeš!

Pritom nepodvádzajú len Boha a najvyššie etické princípy, ale manipulácie podvádzajú verejnú mienku s tým, že prijímatelia manipulácie často ani len netušia, že sú tiež obeťami činov, ktoré by sa dali označiť za kriminálne. V piatok 21. marca sa v Bratislave na Bradlianskej ulici okolo 16. hodiny stala mimoriadne tragická udalosť. Asi štyridsaťročný muž zastreľil dvadsaťšesťročnú ženu a následne aj seba. Motívom bola zrejme žiarlivosť. Od desiatej hodiny večer na ČT 24 dookola rolovala textová správa: „Poblíž ruské ambasády v Bratislave se střelilo. Dva mrtví.“ Neveřícky som hľadel na manipulatívny oznam, ktorý podprahovou metódou a stonásobným opakovaním mal ospalému divákovi natlačiť do hlavy: Pozor, kde je Rus, tam sa strieľa, tam sú obeť!

Bradlianska ulica je krátka odbočka z Palisád, z pravej strany ju lemuje Evanjelický cintorín a z ľavej komplex niekdajšej Evanjelickej nemocnice. Historik a spisovateľ Ivan Mrva k tomu hovorí: „Spájať ľudskú tragédiu s ruskou ambasádou sídliacou na Godrovej ulici je chorá myšlienka. Od miesta činu ju delí pol kilometra. Najbližšie, ani nie vo vzdialenosti dvesto metrov sa však nachádza Dom Európskej únie, kde okrem viacerých európskych inštitúcií majú stále sídlo aj veľvyslanectvá Fínska a Švédska. Aj rezidencie českého veľvyslancu na Červeňovej je čoby kameňom dohodil – asi triisto metrov. Prečo si redaktori ČT vybrali ako orientačný bod ruskú ambasádu, je každému jasné. Asi treba všetkými spôsobmi a s použitím akejkoľvek manipulácie vtlačiť divákovi do hlavy tzv. ruskú hrozbu.“

Proti neobjektívnemu spravodajstvu ČT v súvislosti s krízou na Ukrajine zorganizovali českí aktivisti na Václavskom námestí v Prahe protestné zhromaždenie. Niečo podobné by sa žiadalo aj u nás, lebo za Českou televíziou „naša“ RTV:cnn veľmi nezaostáva. Trápne dulebovanie či podlampové spanie bláznivých hribov nemá nič spoločné s objektívnym spravodajstvom alebo publicistikou. Oľga Baková, vyslaná redaktorka (tejto vraj verejnoprávnej inštitúcie) na Kryme, prejavuje väčší strach o osud taťárskej komunity ako samotní krymskí Tatári, ale o protiruskej hystérii na Ukrajine zaryto mlčí. Roní krokodílie slzy nad poklesom turistického ruchu na Kryme, hoci sezóna sa ešte ani nezačala. Obavy o návštevnosť hlavného mesta Ukrajiny zrejme nemá, veď na Majdane sa aj v tuhej zime striedali snajperskí solventní návštevníci z cudziny jedna radosť. Ďalší sa už vo výcvikových táboroch zrejme pripravujú na jarný výlet do východoukrajinských regiónov „vystužiť“ východné partnerstvo“ ostrou strelbou. Tí už tak solventní nie sú, zato ich môžu byť celé stáda...

Robert LANDIS

„Nezávislá“ stavovská organizácia zaniká v spleti závislosti Novinárskemu spolku zvoní umieračik

Ivan BROŽÍK – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Slovenský syndikát novinárov (SSN) je odborové združenie, stavovská organizácia novinárov, nezávislá od politických, ekonomických, ideologických a náboženských orgánov a organizácií. Tak o sebe vyhlasuje vo vlastných stanovách. Nič z toho však už roky nie je pravda. SSN ťažko nazvať odborovým združením, na tom sa láme aj to, či vlastne posledný snem bol pri tomto bode zmeny stanov platný alebo nie.

Dávno prestal byť stavovskou novinárskou organizáciou, nad nezávislosťou od politiky sa iba dlhoroční žurnalisti trpkosť usmievať – SSN bol vždy slúžkou aktuálnej politickej moci a iba tá rozhodovala, kto ho v danej etape a v akom politickom duchu povedie. Ideologický náboj Syndikátu je zrejme vo všetkých jeho vyhláseniach a ekonomicky je organizácia už dávno v bankrote a najnovšie aj v konkurze. Jeho predsedníčka Tamara Valková oznámila abdikáciu.

■ UMŔTVENÉ ORGÁNY

Novembrový snem je z pohľadu jeho záverov a uznesení doteraz sporný. A to je najvyšší orgán SSN. Predstavenstvo je prakticky znefunkčnené a iba z vnútrosyndikátnej korešpondencie trčí ako blýdny palec z deravej čiernej ponožky fakt, že s ním nedokázala pohnúť ani predsedníčka SSN Tamara Valková. Nuž a s ňou ako štatutárom zas nepohli

žiadne vrcholové orgány SSN. Kontrolná rada, ďalší ústredný orgán SSN, už stihla od novembra odstrániť z funkcie svoju predsedníčku – asi vďaka „kontrolu“ na novembrovom sneme okrem iného SSN podala návrh, aby snem prešiel do krízového režimu neukončeného rokovania práve vzhľadom na desivé fakty o ekonomike Syndikátu. Pred mesiacom totiž de facto a začiatkom apríla aj de jure stratil SSN vlastnú budovu. Nedokázal vyplatiť pôžičku, ktorú si vedenie syndikátu za sporných okolností zobralo od nebankového subjektu. V SSN teda už nefunguje nič. Krajské organizácie majú zablokované účty. Tamara Valková deň pred abdikáciou z funkcie predsedníčky SSN oslovila listom členskú základňu. Okrem iného upozornila aj na akúsi „normalizáciu“. Skutočná novinárska normalizácia na Slovensku je však neodškriepiteľne trvalo prítomný fakt už od čias Vasila Bifaka a Gus-

táva Husáka. Vláda čo vláda, voľby generálnych riaditeľov verejnoprávných médií – možno s výnimkou Jaroslava Rezníka, ale aj osoby predstaviteľov SSN, to vždy bol a je iba ďalší impulz na normalizáciu, ukazovanie prstom na názorovo „zlých“ a vyhadzovanie nepohodlných žurnalistov z práce, naopak, a novovanie tých názorovo spriatelovaných do riadiacich funkcií. Ak toto SSN za takmer štvrtstoročie nielen odmietal vidieť, ale aj sám neraz praktizoval, potom nech sa nečuduje, ako končí. A nech skončí.

■ AGÓNIA NA DRUHÚ

Pri spomienke na všetky úžasné „projekty“, v skrytej podobe iba zlaté bane pre pár vyvolených „ďalejslúžiacich“, je úsmevné čítať nasledovné vyjadrenia predsedníčky SSN. „Mala prísť doba, keď budú zdroje na činnosť, podporu novinárov seniorov, peniaze na súťaže, ocenenia (...) a pod. To sú tie si-

rény, ktoré nás svojím vábením dostali tam, kde dnes reálne sme (...) zmietame sa v deravej bárke a vektor nás ťahá na skaliská. (...) My sme uverili mantrám o svojej dokonalosti a mantrám o ľahko získateľných peniazoch – to je jedno či od štátu alebo od Bruselu, prosté darované na nich vystavanom blaho-byte. (...) V tej hore problémov sme zabudli, že sme predovšetkým novinári. Novinári, ktorí žijú v prostredí, ktoré si ich skutočnú prácu váži čoraz

menej, žijú v prostredí diktátu podmienok svojej práce zo strany vydavateľov a majiteľov médií, novinári žijúci v čase koncentrácie médií a zanikania kvalitnej žurnalistiky a jej nahradenia bulvárnym primitivizmom. (...) Nesmieme zabudnúť, že na začiatku cesty boli megalomanské rozhodnutia o tom, že budeme investovať do budovy, rozhodnutia o tom, že budeme žiť z vysokej školy, rozhodnutia o tom, že to všetko zaplatíme fintoou cez europrojekt a eurofondy.“ Iba škoda, že Tamara Valková tieto slová vyslovila na pohrebe Syndikátu a nie pri nástupe do funkcie jeho predstaviteľa. Dobre platenej funkcie.

■ POLITICKÝ ZÁVET?

Na záver dodáva: „Vzhľadom aj na uvedené a na zásadné rozpory medzi mnou ako štatutárnym zástupcom SSN a väčšinou volených orgánov nie je možné zodpovedne vykonávať funkciu štatutárneho orgánu a už vôbec nemôžem realizovať program, s ktorým som do volieb išla, ale ani uznesenia snemu....Už nevládzem bojovať s betónovo tvrdou aroganciou nekritického a jednostranného myslenia vedenia SSN. Keby len betónovou, ale aj ešte vystuženou zhrdzaveným železom sentimentu za časmi a spôsobmi, ktoré sú už nenávratne preč. Nevládzem už bojovať s prostredím, ktoré namiesto vecných problémov chce neustále riešiť osobu predsedu, nerešpektuje stanovy a právny rámec fungovania SSN.“ Tamara Valková to vyhlásila deň pred uvalením exekúcie na majetok SSN, teda aj na štedrú mesačnú mzdu jeho predsedníčky. To je vskutku tragický obraz vraj stavovskej novinárskej organizácie. I jej celého vedenia. Mal by byť však už zo zákona zaujímavý pre orgány činné v trestnom konaní. Slovenský syndikát novinárov bol totiž očividne vytunelovaný. V tomto prípade však žurnalistická obec ani len nejavi snahu vypátrať kým. Veď zlé svetlo padá na všetkých novinárov na Slovensku.

Už s vychladnutou hlavou

Drahošlav MACHALA

Pokúsím sa s chladnou hlavou napísať poznámky o tom, čo sa stalo. Na Slovensku v prezidentských voľbách nevyhral Nepopísaný list, ale Majdan. Teda súrúčenstvo tých, ktorí potrebujú podporu výťah k aspoň čiastočnej účasti na moci. Výťahom sa stal tzv. občiansky kandidát, muž tretieho sektora. Zákerých zahraničných ostrelačov zo zálohy predstavovali v tomto súboji jednostranné protislovenské žoldnierske médiá a Lo(MIKA)rova RTVS. Zvolili sme čokoládového magnáta Petra Porošenu, chýba už iba Arzen a Vitalij. Americký futurolog a sociológ Alvin Töfler, autor knihy Šok z budúcnosti, predpovedal, že v postindustriálnej spoločnosti budú hrať dôležitú úlohu záujmové menšiny. Tie sa vedú prostredníctvom sociálnych sietí rýchlo zmobilizovať proti počítačovo ťažkopádny voličom tradičných strán. Preto rozhodujú výsledky volieb aj farebných revolúcií. Záujmové menšiny na Slovensku predstavovali

nahnevani mali a strední podnikatelia, urazení učítelia, rezignovaní tvorcovia z kultúry, národné orientovaní voliči, ktorých víťazná strana obchádzala ako čert kríž. Ak k tomu pridáme poslušných maďarských voličov – výsledok máme na svete. U mňa ide len o parafrázu

O ČOM JE REČ

zovanie legendárneho výroku Jiřího Kodeta: „Kde udělali soudruzi z NDR chybu?“

Šéf volebného štábu sa spoľahol na overený formát vtípkov na mítingoch k MDZ, namiesto toho, aby kandidát na prezidentské kreslo odkomunikoval vážne a kritické posolstvo o stave slovenskej spoločnosti. Bolo treba voličom vysvetliť, aké je ťažké za dva roky napraviť to, čo zrichtovali pseudopravicové vlády, ktoré predali všetok majetok štátu do zahraničia, a my schudobnení Slováci musíme vyžiť iba z daní, ktoré vyzbierame na chod štátu. Ľudia čakali na víziu sloven-

skej spoločnosti od muža, ktorý budoval slovenskú zvrchovanosť, slovenskú nezávislosť, ktorý systematicky tvoril aj vedome budoval národné tradície na Devine, na Bradle, v Banskej Bystrici, v praxi zastával slovenské národné a štátne záujmy a mal byť vlasteneckým prezidentom. A ak bolo treba, vedel aj na dunajskom moste zastaviť personu non grata Lászlóa Sólyoma!

Súčasnému premiérovi mohol iba hadi našepkávač poradiť, aby na juhu Slovenska pridal dôvetky v maďarčine na bilbordy. Je tu aj poučenie, že ak pohltime celé ľavé spektrum, nemusí to byť najbystrejšia taktika. SMER-u-SD by sa teraz jedna malá stredofavá strana celkom hodila. Voľby v mnohom ovplyvnili voliči nedoukovia zo slovenských stredných a vysokých škôl, ktorých biedne slovenské školstvo produkuje pre úrady práce. Vedia málo, málo dokázali, preto od nich s plnými ústami protestu možno očakávať len málo pozitív-

neho. Pán Boh nás zavaruj, ak sa bude v slovenskom voličstve početnosť skupiny nedoukov množiť.

Dano Hevier napísal pomerne kvalitnú analýzu: „Dnes nadšeni voliči čoskoro začnú pociťovať prvé rozčarovanie. Napríklad v tom, koho povelá nový prezident za poradcov. Na volebnej oslave sme videli priskakovačov, ktorí vždy vycitlia príležitosť. To sú tí profesionálni poradcovia večne pripravení k službám.“ V Kontajneri napísali, že Bútora pomôže so (zahr)ničím a Mazák pomôže s (ne)právom. V Prezidentskom paláci sa môžu zjaviť lokaj baťo(h), pichalič a az angyalát.

Na záver poučenie z dejín: veľkomoravskí panovníci Rastislav i Svätopluk I. bývali vazalmi Franskej ríše. Ale pritom si vždy zachovali autonómnú slobodu rozhodovania aj vládnutia. Prostredníctvom kultúry a duchovna chránili prežitie národa. Ako malý národ v strednej Európe budeme vazalmi tých silnejších, ale nikdy sa nesmieme stať ich lokajmi! Vazalom sa človek stáva z prinútenia či z nevyhnutnosti prežitia, lokajom je ten, kto koná dobrovoľne v predklone ako otrok. Pamätáte si verše z Chalupku: A voľ nebyť, ako byť otrokom... Slováci, zachovajte si vnútornú dôstojnosť aj sebaúctu.

Slovenská ekonomika nejde správnym smerom, potrebuje zmeny Hospodársku politiku diktuje život

Štefan SAMSON – Karikatúra: Peter GOSSÁNYI

Podľa prieskumu verejnej mienky až tri štvrtiny obyvateľov Slovenskej republiky si myslia, že naše hospodárstvo nejde správnym smerom. Prečo takéto myslenie, a potom aj tvrdenie? Je toho viac, čo obyvateľom prekáža, čo ich znepokojuje a čo Slovensko aj v skutočnosti posúva do úzadia. Slovensko je malý štát, geologicky neveliká krajina, už nebohatá na suroviny, preto väčšinu z nich musíme dovážať.

Máme malý národný trh, preto sme zas závislí od exportu. Nemáme dostatok vlastných kapitálových, technických a technologických zdrojov a aj tie musíme importovať. Sme otvorenou, ale zároveň vysoko závislou ekonomikou, čo nás robí aj veľmi zraniteľným od iných krajín. No máme bohatstvo v pôde a v ľuďoch, v ich vzdelanosti a v kultúre, to však nedostatočne a málo efektívne využívame.

■ POTREBA REFORIEM

Charakteristika, ktorú sme uviedli, nie je povzbudzujúca, je však objektívna a dá sa v niektorých oblas-

tiach ekonomických aktivít postupne zmeniť na lepšiu. Chce to uskutočniť štrukturálne reformy, a to najmä zmeny v štruktúre výroby, aby sa znížila miera našej závislosti od iných krajín a od vonkajších podmienok. Štrukturálne zmeny by mali viesť k diverzifikácii a k podpore tých ekonomických činností, na ktoré máme najlepšie predpoklady a prinášali by vyššiu pridanú hodnotu. Tým by sme tiež znížili takmer jednoznačnú viazanosť na automobilový priemysel. Uplatňovanie zahraničných investícií v tejto oblasti je síce v súčasnosti prínosom, ale do budúcnosti zakladá riziká zra-

niteľnosti po poklese zahraničného dopytu, a tým aj nášho exportu.

■ BRZDY DOMÁCIM

Je tu tiež problém, že naša doterajšia prevažná orientácia na vývoz a zahraničný dopyt, podporovaná hospodárskou politikou všetkých doterajších vlád, akoby brzdila, či utlmovala domáci dopyt. Dlhodobu, takmer od začiatku našej samostatnosti rastie nerovnováha medzi štruktúrou výroby a štruktúrou domácej spotreby. V potrebnej miere nerastie domáca výroba tovarov a služieb pre domácu vlastnú spotrebu, a preto dovážame zo zahraničia aj produkty, ktoré sme schopní takisto dobre a za určitých zlepšených podmienok rovnako ľahco vyrobiť aj doma.

Nepodporujeme v dostatočne rozumnej miere domácich malých a stredných podnikateľov. Bez rastu ich produkcie a domáceho dopytu stále viac budeme viazaní len na zahraničný dopyt, čo nás neposúva v životnej úrovni dopredu. Pričom pre rast domácej produkcie na domácu spotrebu je priestor – popri dnes úspešných výrobných odvetviach najmä v poľnohospodárskej výrobe, v potravinárskom priemysle, v službách, v cestovnom ruchu aj v kvalitatnom vzdelávaní...

Prenechali sme výrobu poľnohospodárskych produktov a potravín pre nás zahraničiu a aj našim su-

sedom Poliakom, Maďarom a Českej republike. Sem-tam počujeme, aj si osvojujeme, že úpadok nášho poľnohospodárstva a poľnohospodárskej produkcie má na svedomí poľnohospodárska politika EÚ. To je síce čiastočne pravda, ale chyba je najmä u nás. Alibisticky tvrdíme, že pravidlá EÚ nás naučili, ako nerobiť a neobrábať poľnohospodársku pôdu. Dospelí sme do stavu, že si nevážime pôdu a prácu na nej – tento dar prírody, vlastný zdroj obživy, nedocenili sme jeho význam a dôležitosť ako základného zdroja obživy v národe. Zabúdame ho obhospodarováť a ochraňovať. Najúrodnejšiu pôdu ponúkame na podnikanie iným a už sme tak ďaleko, že ju pomaly prenechávame zahraničným majiteľom.

■ KAPITÁL V ĽUDOCH

Je pravda, že nemáme dostatočné kapitálové zdroje, ale máme kapitál v ľuďoch – ľudský kapitál. Ten nevyužívame a nevytvárame ani dostatočne dobré podmienky na jeho realizáciu. V porovnaní s inými krajinami máme pomerne vysokú nezamestnanosť. Máme problém zamestnať ľudí nielen so základným vzdelaním a s nízkou kvalifikáciou, ale i vysokoškolsky vzdelaných ľudí. Signalizuje to chyby vo vzdelávaní. Odrhli sme ho od potrieb praxe a života. Múdry, vzdelaní ľudia hľadajú uplatnenie a prácu za hranicami, čo je veľká škoda, navyše sa nevracajú sa domov, pretože nemáme pre nich vytvorené zodpovedajúce vhodné pracovné a životné podmienky.

Ak chceme napredovať, máme len jednu možnosť – a to, že naša práca, ktorú vykonávame v ktorejkoľvek oblasti, musí mať značku vysokej kvality a efektivity. Inak prehráme a nezaradíme sa medzi moderné a prosperujúce krajiny.

**Autor je profesor
Ekonomickej fakulty TU Košice.**

MHD; od 15. mája 2010 most pre kritický stav uzavreli aj pre MHD a tiež pre chodcov a cyklistov. V priebehu toho roka sa začali rekonštrukčné práce, počas ktorých urobili sanáciu mostných pilierov a odstránili betónovú mostovku s hmotnosťou dvadsaťosem ton. V roku 2011 bola vzhľadom na odľahčenie mosta opätovne sprístupnená pešia lávka pre chodcov a cyklistov. Koncom novembra 2013 sa začali práce na absolútnej demontáži, preto bol most 2. decembra 2013 uzavretý a jeho okolie ohradené ako stavenisko.

■ NOVÁ DOMINANTA

V súčasnosti prebieha demontáž starého mosta, ktorej ukončenie sa predpokladá na jún 2014. Most by následne mal byť nahradený novým na rovnakom mieste – pre jeho potrebu sa plánujú zachovať tri piliere pôvodného mosta. Vynovený most bude slúžiť električkovej doprave a v prípade potreby ho tiež budú môcť využiť záchranné zložky. Električková trať bude na súčasnú sieť napojená na Šafárikovom námestí, na petržalskej strane bude vedená v prvej etape po Jantárovú cestu, neskôr sa plánuje predĺženie do Janikovho dvora na juhu Petržalky. Predpokladaný termín otvorenia nového mosta je v polovici roku 2015. Mal by mať zelenosivú farebnosť, o čom mohli spolurozhodovať občania v internetovom hlasovaní.

Investorom je mesto Bratislava a ministerstvo dopravy, veľkú časť financií poskytne Európska únia. To však iba v prípade, že práce budú prebiehať podľa plánovaného harmonogramu. Už v prvej fáze demontáže mostnej konštrukcie vyhlásil primátor Bratislavy, že práce meškajú dva týždne. Potom sa to rozbehlo. V priebehu marca zmizli sponad rieky dve mostné polia. Dobrou správou je, že časti konštrukcie poslúžia štyrom východoslovenským obciam na premostenie rieky Ondavy. Azda to bude signálom, že hlavné mesto nie je iba bydliskom a pracoviskom pre mnohých východniarov, ale dokáže poslať pomoc aj tam, kde je potrebná.

POZNÁMKA

Na Slovensko padla dezilúzia. Polovica slovenských voličov odignorovala voľbu prezidenta a z toho polovica hlasovala za kandidáta, v ktorom ideu byť hlavou štátu najskôr inicioval prebytok. Málo ocenený, na Slovensku dosiaľ neznámy zakladateľ pôžičkových spoločností stratil idey normálneho človečenského života a rozhodol sa zviditeľniť natoľko, aby rozprával o ňom celý svet.

Nedajme si dobro vziať

Bez ohľadu na možné pohromy, ktoré tým pre štát vzniknú. Bez akejkoľvek politickej a štátnej skúsenosti dosiahol post, ktorý svedčí iba pomazaným hlavám či politikom, ktorí tejto oblasti spoločenského života venovali celý svoj život. Človek je „zoon politikon“ – tvor spoločenský, čo ho núti myslieť, ale polovici slovenských voličov akoby táto danosť prírody chýbala. Alebo aj nie – ak sú proti rozkvetu štátu, ktorý väčšina pokladá za svoju vlasť. Poznáme jasné zámery našich neprajníkov po novembri 1989 zbúrať ešte nedostavanú novú budovu Slovenskej národnej rady, zo Slovenského národného divadla urobiť „peleš lotrovskú“ s obchodnými stánkami, odstrániť sochu kráľa Svätopluka spred Bratislavského hradu, postaviť na exponovanom mieste sochu najväčšieho slovenského generála v montérkach a s českým levom. Našťastie sa im zatiaľ podarilo iba to posledné.

Tak ako zo slovenskej televízie pár ráz zaznelo, že slovenského národa niet a že dokonca niet ani Slovenska, teraz môžeme smelo povedať, že nemáme slovenského prezidenta. Tak ako sa na novozvoleného prezidenta Európskej únie Rompuya novinári pýtali: „Kto je to?“ a odpovedali si „Nikto!“ – to isté sa aj my môžeme spýtať na nastávajúceho slovenského prezidenta. Najmä keď ho zradili aj vlastní z Dobrého anjela. Prázdne reči oslovili „bojovných“ voličov, ktorí nedomysleli, že prezidentský palác je seriózny úrad, reprezentujúci predovšetkým štát. Teraz aj jeho neprežieravých občanov. Voličov akoby posadla vláda chabého ducha bojačeka sa, že jeden vodič sám riadenie auta nezvládne. Prirodzene, mysleli tým iba na záujmy svoje, nie štátu. Preto sa zomkli proti Ficovi. Nedá sa v týchto súvislostiach nespomenúť slávny výrok Josefa Švejka: „Život spoločnosti je natoľko zložitý, že život ľudskej je proti tomu úplný h...“

Česi boli pri zakladaní svojho štátu cieľavedomí a strategickí, nezabudli doň zahrnúť používateľov „českoslovenčiny“ – Slovákov, len aby v nich mali oporu proti nemeckej menšine. Tí, čo nostalgicky myslia na tie časy, ešte dávajú o sebe vedieť. Slováci tú potrebnú stratégiu zatiaľ nemajú, a ani si ju neosvojujú. Prítom pre mnohých sú Slováci stále nechcení. Ale po sebe sme už dačo zanechali. Zanecháme aj čas črtajúceho sa obdobia nového prezidenta, ktorý hlása, že nám chce dobro. To hovorí každý, kto nám ho chce vziať.

Peter JÁNOŠÍK

Hlavné mesto podalo pomocnú ruku obciam na východe Slovenska Starý dunajský most bude opäť nový

Robert LANDIS – Foto: Emil SEMANCO

Druhého decembra 2013 vrchnosť mesta Bratislavy prehradila pri strážnom domčeku na petržalskej strane rieky vstup na most cez Dunaj. Pred deväťdesiatimi piatimi rokmi 15. augusta 1919 otvorili na tom istom mieste vstup na pôvodný most vojaci Čs. légii. Predtým bol most rozdelený a podmínovaný, v strážnom domčeku boli maďarskí vojaci, ktorí okupovali Petržalku. Starý most, pôvodne Most Františka Jozefa, po prvej svetovej vojne Štefánikov most, po druhej svetovej vojne Most Červenej armády, bol najstarší a dlho aj jediný pevný most cez Dunaj v Bratislave.

Tento most nahradil bývalý pontónový most. Postavili ho v rokoch 1889 – 1890, pričom jeho výstavba stála na ten čas ohromujúcich milión zlatých. Bol pomenovaný po vtedajšom rakúskom cisárovi a uhorskom kráľovi Františkovi Jozefovi I., ktorý sa na slávnostnom otvorení osobne zúčastnil. Išlo o kombinovaný most pre cestnú, železničnú a pešiu dopravu. V čase prvej česko-slovenskej republiky sa volal Štefánikov most a viedla po ňom železničná trať do Viedne (tzv. Viedenská električka), ktorej koľaje boli na cestnej časti mosta, a v centre mesta využívala trate s bratislavskými mestskými električkami. Most mal železnú konštrukciu vyrobenú vo Vítkovických železiarňach. Konštrukcia niesla mostovku na kamenných pilieroch, tá bola dlhá štyristošesťdesiat metrov. Bol na ňom aj

chodník pre peších a jednokofajová železničná trať.

■ PODMÍNOVANÝ A ZNIČENÝ

Deň pred oslobodením Bratislavy koncom druhej svetovej vojny 3. apríla 1945 ustupujúca nemecká armáda oceľovú časť mosta detonáciou zničila a jeden pilier mosta poškodila. Po dobytí Bratislavy sovietskymi vojskami postavila Červená armáda a jej nemeckí vojnoví zajatci v rekordnom čase niekoľkých týždňov novú konštrukciu, pôvodne dočasnú, ktorá však vydržala takmer šesťdesiat rokov. Na cestnej časti mosta boli uložené električkové koľaje, pričom trať bola ukončená tesne za mostom v Sade Janka Kráľa. Po tejto obnovení trati premávala električka MHD do roku 1961, dôvodom ukončenia prevádzky električiek bol pomaly sa zhoršujúci stav mosta a po-

stupné zahusťovanie cestnej dopravy po mostovke, ktorá začala padať. Električkové koľaje a elektrické vedenie boli na moste ešte aj v roku 1968.

Občasná nákladná vlaková doprava na jednokofajovej trati železničnej časti slúžila až do roku 1983, keď bola premiestnená na železničnú časť Prístavného mosta. Pri rekonštrukcii Mosta ČA v roku 1984 bola železničná trať na predmostí mestskej aj petržalskej strany odstránená, ale na samotnom moste ostala. Na cestnej časti mosta nahradili drevenú mostovku spolu s rokmi nevyužívanou električkovou traťou za betónovú. To sa nakoniec stalo pre most osudným – pod náporom hustej dopravy začal pre hmotnosť betónovej mostovky výrazne klesať.

Od 31. decembra 2008 most uzavreli pre individuálnu automobilovú dopravu a zachovali len premávku

Podpredseda Matice Jozef ŠIMONOVÍČ o stave národnej ustanovizne

Polrok nových tvárí a starých problémov

Slovenské národné noviny požiadali o rozhovor výraznú matičnú osobnosť – Jozefa Šimonoviča, známeho z premnohých matičných podujatí a národných slávností na najrôznejších miestach celého Slovenska. Medzi iným aj na pôde doslova historickej – na Devine či na Hrade v Bratislave, ale aj z prednesu staroslávného Proglasu na historických miestach celej našej vlasti. V tom stojí bok po boku s takými osobnosťami ako Eva Kristinová, Ida Rapačová či Viliam Turčányi, ktorý Proglas prebásnil. S potešením sme prijali skutočnosť, že návrh redakcie Jozef ŠIMONOVÍČ prijal, a tak ako je jeho zvykom – priamočiaro a jednoznačne vypovedal o tom, aké sú pomery v orgánoch Matice slovenskej a situácia v národnej ustanovizni pol roka po búrlivom valnom zhromaždení, ktorému predchádzala prudká verejná polemika plná nekompromisných stanovísk medzi tromi kandidátmi na predsedu. Tak teda, ako vyzerajú pomery dnes.

Zhovárал sa Dušan D. KERNÝ – Foto: Maroš SMOLEC

• **Ste známa osobnosť, požívate verejný rešpekt v matičnom hnutí i vo verejnosti vôbec, ale v takejto funkcii ste po prvý raz. Ako by ste charakterizovali nastúpenú cestu – do popredia sa dostávajú ľudia, ktorí si svoju pozíciu, svoju autoritu vybudovali nefunkčonnou praxou. Aj vy osobne ste nezastávali v Matici slovenskej takú vysokú funkciu s takými povereniami ako teraz... Prečo ste sa na to dali? Čo bol váš hlavný motív, že ste do toho išli?**

No, malo to predohru. Pred desiatimi či pätnástimi rokmi, ešte za predchádzajúceho pána predsedu Jozefa Markuša, ma zvolili do výboru Matice slovenskej. Ale keď som zistil, aká je situácia v Matici, najmä v jej vedení, po dvoch účastiach na zasadnutí výboru som si zvolil akúsi stratégiu ústupu, prestal som chodiť na zasadania. Keďže stanovy hovoria, že kto trikrát nepríde na zasadanie výboru MS, je uvoľnený a nastupuje náhradník, tak sa aj stalo. A ja som si vydýchol. Pre mňa to vtedy vyzeralo tak, že sa pohybujem medzi ľuďmi, ktorí sa hrabú len na svojom piesočku... Lenže, čo sa neprihodilo? Manželka môjho staršieho priateľa, známeho a rešpektovaného človeka Gustáva Valacha mi položila otázku, či neviem, čo je s matičným podielovým fondom, do ktorého matičiari v prvej vlne privatizácie dávali svoje kupónové knižky, lebo Gustáv Valach bol autoritou aj doma a keď zavlehl, celá rodina dala kupónové knižky do matičného fondu. No a tak som začal hľadať odpoveď. Bola taká, že ma zamrazilo, že z toho nikdy nič nebude, že to bol buď ďalší podvod, alebo neschopnosť. Mal som dojem, ako keby som strčil ruku do diery krta, z ktorej sa rozvetkovali ďalšie diery a z tých ďalších dier zasa ďalšie a desiatky ďalších od najväčších po najmenšie...

• **Napokon, kto chce vedieť o tom presne, je tu okrem iného aj fundované písomné svedectvo, nazýva sa Jóbova zvesť Matičný investičný fond ilúzia a skutočnosť, jeho autorom je Roman Kaliský, ktorý bol tiež členom výboru MS, a vyšlo aj knižne. Je to dnes dávná minulosť z prvej vlny privatizácie, ktorou sa zrejme nepohne. Ako to však pohllo s vami?**

To bol vlastne začiatok mojich úvah: čo môžem ja urobiť, čím môžem ja prispieť k matičnému životu a pohybu, takpovediac uzavrieť jednu kapitolu a začať nielen druhú, ale najmä novú... A tak som sa dostal k otázkam riešenia okolností okolo Národného pokladu, čo je záležitosť posledných rokov. Musím sa priznať, že to nebolo jednoduché a hľadanie riešenia ma tak pohltilo, že ma začali najprv žiadať, aby som viedol programové konferencie Matice slovenskej a napokon prišiel v roku 2013 návrh, aby som kandidoval do výboru Matice slovenskej, a pri voľbách som aj na svoje vlastné počudovanie dostal najväčší počet hlasov, aj keď som nerobil nijakú kampaň, no a samozrejme ten, kto získava najviac hlasov, je prirodzene kandidátom na prvého podpredsedu – podpredsedovia sú dvaja...

• **Prvý podpredseda je však spravidla zamestnancom Matice slovenskej, taká je predsa dikcia stanov...**

Ja som si povedal, že svoju slobodu nepredám za nijaké peniaze a využil som práve tú formulu stanov, to slovíčko spravidla a odmietol som poberať plat, aj keď nepatrím medzi tých, ktorí by peniaze nepotrebovali, nie som predsa ani privatizér a ani miliónár. Isté že mám služobný mobil, ale po dvoch týždňoch som sa aj ten rozhodol vrátiť, pretože nechcem byť s Maticou nijak inak zviazaný ako len vo viere v Maticu, v jej myšlienku, jej národnú tradíciu, s tým národným čítením, ktoré mám. Po finančnej stránke teda nemám s Maticou nijaké finančné vzťahy a aj pri cestách si benzín platím sám...

• **Vytvorili sa voľbami novej generácie štyridsiatnikov a tým, čo sa urobilo za posledného pol roka pre matičný život a pre Maticu slovenskú, nové možnosti primerané stavu, postavení v spoločnosti, národe, stavu vecí v druhom desaťročí XXI. storočia?**

Myslím si, že za ten polrok, ktorý uplynul od valného zhromaždenia Matice slovenskej, aj vďaka vstupu najmä mladých ľudí do výboru, teda mladých tak do štyridsať rokov, sa veci pohlili. Lebo, žiaľ, nech sa na mňa nikto nehnevá, mnoho, množstvo spolkov na Slovensku, ktoré sú národné, národne orientované, sú aj do značnej miery geriatrické, s nesmierne vysokými vekovými priemermi. To nie je neúcta k ich príbehu, je to skôr poukázanie na to, že nedokážu, povedal by som nedokážeme pritiahnuť mladých. Stále sa hovorí, že ich chceme pritiahnuť, ale ostáva to vo verbálnej sfére, pritom všade dookola vidíme, ako práve mladých ľudí podnecuje k aktivitám národná tradícia, národné vedomie, národné symboly, národná zástava... Osobne si myslím, že nerobíme veľa, ba skoro nič, aby sme využili sto päťdesiatročnú tradíciu Matice slovenskej, bez ktorej je predsa neodmysliteľný slovenský národný príbeh – príbeh, dejiny nášho národa na to, aby sme nielen oslovili, ale najmä podnietili mladé generácie. Veď kto iný ako Matica má aj obrovskú skúsenosť v udržiavaní národného povedomia aj v časoch krutého vysťahovalectva – v mnohom nie nepodobného

dnešnému vysťahovalectvu mladšej generácie za prácou a vzdelaním...

• **Čo priamo patrí do náplne prvého podpredsedu Matice slovenskej, veď v takomto poňatí už nejde iba o matičnú, ale aj nematičnú verejnosť?**

Práve to je moja hlavná náplň – styk s nematičnou verejnosťou. A do mojej náplne stále patrí aj otázka riešenia Národného pokladu... Komunikácia znamená aj dosiahnuť prehľadnosť postupov vo vnútri Matice a otvorenosťou zamedziť, aby sa matičiari usilovali do značnej miery so škandalizujúcim podtextom poskytovať vnútorné informácie do médií, ktoré ani v najmenšom nemožno upodostatovať z dôvodu dôveryhodnosti. Matica má o. i. predsa aj jedno z najvýznamnejších vydavateľstiev na Slovensku, ako aj najnovšiu tlačiareň na Slovensku. Okrem toho medzi rodinné striebro patria také historické tituly, logá názvy, ako sú Slovenské pohľady či Slovenské národné noviny. Je veľa vzťahov pod jednou strechou, a to vytvára samozrejme aj pnutie. Úsilie dosiahnuť otvorenosť, prehľadnosť je trvalým manažérskym problémom nielen v Matici. Stále tvrdím, že ak ide o problémy, sú to problémy vo vedení, vedúcich orgánoch a nie v matičnom hnutí, v práci desaťtisícov dobrovoľníkov. Bez otvorenosti a dynamického postupu vo vedení nezabráňame tomu, aby sa nám vo všetkom účelovo vrtali médiá. Ak to ešte k tomu robia so snahou poškodiť všetko to, čo Matica v našich dejinách znamená, tak je to aj naša chyba alebo nedostatok v manažovaní práce Matice...

• **Pohlo sa teda niečo dopredu?**

V niečom áno – práve v otázke Národného pokladu došlo k zásadnej zmene tým, že sa podalo konkrétne trestné oznámenie na konkrétneho človeka – pána Markuša a jeho spoločníkov. Matica prestala byť v celej záležitosti v postavení svedka, ale je poškodenou stranou. Tým sme dosiahli odblokovanie celého prípadu z aktívnej matičnej činnosti, matičného diskurzu – je to záležitosť orgánov činných v trestnom konaní, teda neriešime to my, ale zodpovedné orgány, a my sa budeme riadiť tými výsledkami, ktoré vyzdú z vyšetrovania. Je to odblokovanie a nemusíme na to plytvať matičnou energiou, nie je to balvan na

konkrétnej organizátorskej činnosti a práci v Matici a v jej zložkách. Samozrejme priaznivý je aj fakt, že celý prípad vývoja vyšetrovania sledovala na môj podnet aj Kancelária prezidenta Slovenskej republiky, trikrát ma písomne informovala o tom, v akom stave sa to nachádza...

• **Inými slovami, celú záležitosť teda rieši ten, kto to má riešiť. Pravda, ten prípad je zložitější...**

Isteže, druhá vec je otázka ďalších častí pokladu – teda kovovej časti a výtvarnej časti a samotnej existencie toho, čo sa dá nazvať „druhá Matica“. Podľa môjho názoru si neoprávnene do svojho názvu prisvojila Maticu slovenskú, teda pomenovala podľa nej nadáciu. Mali sme však stretnutie s predstaviteľmi „tej druhej“, ozrejmili sme si isté veci, požiadali sme ich, aby pripravili zoznam tak kovovej, ako aj obrazovej časti, ktoré sú predsa, ako všetci vieme, uložené v priestoroch Matice. Osobne sa domnievam, že to bude súdne rozhodnutie, ktoré uzavrie celý problém. Podľa mňa členovia nadácie okrem toho, že ako osoby sú členmi Matice slovenskej, nemajú ako predstavitelia nadácie s Maticou nič spoločné.

• **Už pred valným zhromaždením v októbri 2013, ale aj na ňom a po ňom ste si získali mimoriadny rešpekt a autoritu aj vďaka energii, priamočiarosti a otvorenosti. Čo sa zmenilo tým, že ste teraz priamo v špičke vedenia Matice? Ľudia predsa mali a majú očakávania...**

Za desaťročia som prechodil celé Slovensko, bolo to pri rozličných príležitostiach, ľudia vedia, že som Slovak, cítim ako Slovak a vystupujem ako Slovak, aj keď, samozrejme, genetika hovorí niečo iné, ale tu som sa narodil, tu som povedal prvé slovenské slovo a tu som po prvý raz aj slovenskému slovu porozumel. Takže mňa odtiaľto nikto nevyženie...

• **Tým si získavate rešpekt, ale ste teraz aj funkcionár...**

Pravdepodobne ľudia vidia, že som v istých veciach presný, v istých veciach nekompromisný. Je pravda, že sa predsa len trochu zmenila situácia, časť ľudí je ku mne milšia ako predtým, hoci nemusí byť a ja si na tom nezakladám. Na druhej strane musím aj odrazať hlúpe útoky a rozličné dohody vyplývajúce z toho, že nepoberám plat, už to niektorým vrta v hlave, lebo je to vraj nenormálne – takí sme my ľudia...

• **Zostáva ešte tri a pol roka do konca volebného obdobia – čo dosiahnete za ten čas, čo chcete dosiahnuť?**

Dal som si za hlavnú úlohu prispieť k tomu, aby sa zlepšil názor na Maticu v nematičnej verejnosti. Bohužiaľ, doteraz je veľmi zlý. Zlepšuje sa len pomaly, na niektoré akcie Matice začalo chodiť o niečo viac ľudí, pribúda ich. Napríklad v priebehu niekoľkých dní sme mali podujatie k sedemdesiatemu piatemu výročiu prvej štátnosti. Samozrejme ozvali sa hneď útoky, mrzí ma, že proti starostovi mestskej časti Ružinov Ing. Dušanovi Pekárovi a historikovi Martinovi Lackovi, mňa neviem prečo vynechal, pritom zastávam názor, že štát vznikol za istých okolností v istom období a nemožno ho nijako vymazať, nemožno zamlčať, že to bolo vo vojnovom stave a alternatívou by bolo len obsadenie Slovenska cudzími agresormi a obeť vo všetkých vrstvách obyvateľstva by boli zrejme oveľa väčšie. Hodnotenie treba nechať v rukách historikov. Podobne je to aj s podujatím výročia kráľa Svätopluka na Hrade v Bratislave. Tiež je to aktuálna, občas aj akútna politická otázka a takisto sa tu treba držať toho, čo zistili a hovoria historici. Aj na toto podujatie prišlo viac

ľudí ako predtým a mimoriadne si cením účasť Školy kráľa Svätopluka zo Šintavy. To je krok dopredu, pritom ide o akcie matičných dobrovoľníkov, to treba zdôrazniť. Podujatia v rámci matičného roka kráľa Svätopluka a Andreja Hlinku sú tento rok pre Maticu a matičiárov vysoko motivačné – a narastajúca účasť je o to potešujúca, že vlastne sa týmto matičným podujatiam nedostáva nijakej pozornosti elektronických médií, neboli tam kamery verejnoprávnej ani súkromných televízií, aj keď socha kráľa Svätopluka – a to všetko, čo je s jej postavením na nádvorí Hradu výrazným príbehom – sa ako národná neďa politickým nátlakom znevážia. Na druhej strane ma mrzí, že prirodzená hrdosť, prirodzené vlastenectvo neprevažujú v dnešnej spoločnosti tak samozrejme ako v niektorých iných európskych štátoch. Preto je celý rok 2014 – Rok kráľa Svätopluka a rok Andreja Hlinku pre nás tým hlavným. Spolupracujeme v celoslovenskom rámci so Spoločnosťou Andreja Hlinku. Umožňuje to matičným domom, matičným pracoviskám, matičnej verejnosti zamerať pozornosť na osudy týchto osobností. Dnes je dostatok literatúry, historických prác na obe témy, mnohé z nich z pera významných slovenských historikov, ktorí sú zároveň kľúčovými postavami Historického odboru Matice slovenskej. To všetko vytvára dobrú základňu, aby tak matičná, ako aj nematičná verejnosť sa na konkrétnom príbehu zoznámila nielen s postavami, ako bol Svätopluk či Hlinka, ale aj s historickými udalosťami v stredoeurópskych súvislostiach – politických i kultúrnych. Teda s tým, čo tvorí prirodzenú civilizáciu výzbroj moderného človeka, ale zároveň aj vplyva na formovanie jeho vlastenectva. Obe tieto naše historické postavy – Svätopluk a Hlinka – sú európskymi dejinami, sú ich súčasťou. Inými slovami, sme od týchto dejín neoddeliteľní. A budúci rok bude rokom Ľudovíta Štúra, tejto znakovkej osobnosti našich politických, spoločenských dejín, spätého s našim dnešným jazykom a, vlastne, kľúčového zakladateľa politických novín, Slovenských národných novín! Teda dejiny a tradícia tak tvoria možnosť nájsť nové zdroje matičnej energie. U nás je národné povedomie ešte stále nízke, nižšie ako u mnohých iných národov, ktoré obdivujeme a ktorých vzory preberáme.

Viete, mojím životným heslom je, že na to, aby zlo zvíťazilo, stačí, aby dobro mlčalo. My Slováci toto v sebe máme. Ako keby sme nechceli od niečoho strkať nos, chceme dávať ruky od toho preč, teda ja osobne si myslím, že by sme mali postupovať presne naopak – strkať od toho nos, nedávať ruky preč od problémov. A to v spoločnosti, práve tak ako v Matici samotnej.

• **Okrem Svätopluka a Hlinku v matičnej verejnosti rezonuje názor, že sú udalosti, ktoré sú, mátko povedané, na okraji záujmu verejnoprávných médií, ba priam sú zamlčované...**

Nečudujete sa, keď ani jedno verejnoprávne, ba ani súkromné médium sa nepridalo k podujatiu venovanému sedemdesiatemu piatemu výročiu Malej vojny v Spišskej Novej Vsi? Vyzerá to, ako keby ich to nezaujímalo, v samotnej Spišskej Novej Vsi prišlo okolo dvesto ľudí – je to na pamäť udalostí, keď bolo toto mesto vystavené leteckej agresii, zahynuli civilné obeť, až teraz sa odhalil pamätník, desaťročia sa v školských dejepisoch o tom, podľa mňa, nehovorilo, pritom je to neodmysliteľná súčasť našich dejín – a vie o tom veľmi málo ľudí. Usporiadali sme teda v jeden týždeň tri podujatia, na ktorých sa zúčastnilo tak okolo tisícok ľudí, a to všetko vďaka dobrovoľníckej práci. Myslím si, že to stojí za zmienku... A nie je to jediný prípad, napríklad.

Exteritoriálne účinky maďarskej politiky voči susedom

Nevyhnutná požiadavka národných tém

Margaréta VYŠNÁ – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

Požiadavka národných tém by mala byť prioritou v posilňovaní národnej identity a zároveň reakciou na akýkoľvek potenciálne konfliktný medzikultúrny dialóg. Ten sa prejavuje aj v podobe exteritoriálnych účinkov zahraničnej legislatívy na Slovensko. Naše reakcie na exteritoriálne účinky akejkoľvek zahraničnej legislatívy na Slovensko sú nielenže nedostatočné, ale majú aj nesprávny uhol pohľadu. Najmä preto, že sú už iba reakciami bez prevencie.

Neuberáme sa cestou systematickej a premyslenej obrannej reakcie, ale iba odpovedáme „jednou legislatívnou vetou“ na medzikultúrne vyvolávanie konfliktu. Konáme málo a rozprávame veľa. Ne navrhujeme, ale opisujeme. Neriešime príčinu, ale dôsledky. Nevedieme medzikultúrny dialóg, ale sa v ňom iba vezieme. Odmietame exteritoriálnu zahraničnú politiku, ale netvoríme vlastnú politiku prevencie a opatrení. Tým vzniká jednotná mienkotvorná politika verejnej diskusie – proti niečomu a nie za niečo. Ovplyvňované je myslenie obyvateľstva, jeho spätná väzba súčasnej aj budúcej generácie, ktorá si ju tvorí a odnáša ako kultúrny vzorec, ktorý je v podstate mýtus. Neexistuje slobodná voľba výberu národných tém, pretože neexistuje štátna koncepcia ani politický program, ktorý by určoval kurz verejnej diskusie. Netvoríme zákony podľa toho, čo chceme a potrebujeme, ale najmä podľa toho, čo nám dáva aktuálna situácia. Nerešpektujeme pravidlo každej vyspelej kultúry, že štátne záležitosti sú výsostne naše témy. Politika stavaná na jedinom „životne dôležitom“ zákone o štátnom občianstve nemôže nahradiť celý rad chýbajúceho komplexu opatrení v štáte. Chronickým nedostatkom je tvorba legislatívy bez prihliadania na skutočnosť, ako sa budú tieto normy naplňovať na juhu Slovenska. Izolácia, v akej sa reálne nachádza juh nášho štátu, je produkt najmä našej vlastnej filozofie.

Skúsenosti Slovákov s maďarským etnikom v akulturačnom procese medzikultúrneho dialógu by možno definovať do nasledovnej schémy:

kultúra 1 – kultúrne elity Slovákov

kultúra 2 – kultúrne elity majority v Maďarsku a maďarskej minority na Slovensku

- uvedenie spornej témy do života kultúrou 2, ktorá je pre kultúru 1 neprijateľná,

- nekonšepčná odpoveď kultúry 1,

- ďalšie reakcie kultúry 2 na udržiavanie témy vo verejnej diskusii,

- diskusie, rozhovory, mediálne výstupy, konferencie kultúry 1; všetky s identickou a nastolenou témou,

- konkrétne opatrenia kultúry 1 na konkrétny problém,

- prenesenie témy kultúrou 2 na európsku pôdu,

- tlak európskeho kultúrneho prostredia na kultúru 1,

- podriadenie sa kultúry 1 von-

kajšiemu a vnútornému nátlaku v dôsledku narušenej identity, na základe vlastného prospechu, korupcie, klientelizmu,

- dosiahnutie kompromisu pre kultúru 2,

- neprijateľný kompromis pre kultúru 1.

■ UHOL POHĽADU

Exteritoriálne účinky akejkoľvek zahraničnej legislatívy sa podľa mojej mienky nedotýkajú iba oblastí legislatívy, ale sa spätne vracajú ako produkt a výsledok medzikultúrnej komunikácie do dialógu kultúr a vlastného vnútorného monológu v oboch kultúrach. Účinky legislatívy exteritoriálnej povahy v našom monológu vytvárajú rôzne reakcie, poznania a názory. Jedným z dôsledkov účinkov sú aj názory o našom nesprávnom monológu. Ak bude naša vnútorná komunikácia správna a zdroj napätia ako príčinu účinkov sa podarí aspoň čiastočne eliminovať, aj účinky by mali vymiznúť.

Ako teda nebyť akulturovanou kultúrou, aby sa politické a národné elity nestali jedným z článkov v dobre naplánovanej schéme cudzími záujmami? Pre vzorový model potenciálneho úspešného medzikultúrneho dialógu navrhujem takýto model:

- preventívna a nepretržitá aplikácia konkrétnych opatrení v záujme národného charakteru štátu,

- potenciálne uvedenie spornej, konfliktnéj témy do života, neprijateľnej pre národnú kultúru a štát,

- v prípade konkrétnej zahraničnej aktivity exteritoriálnej povahy okamžité štátne opatrenia (legislatíva, diplomatická nóta, nariadenia vlády, vyhlásenie, stanovisko) a opatrenia v občianskej sfére (vyhlásenia, informácie obyvateľstvu) voči tejto legislatíve a politike,

- ignorovanie nanútených tém politickými a národnými reprezentáciami, neúčast' na verejných diskusiách na vyprovokovanú tému,

- vyvolať a presadiť si vlastné národné témy vo verejnej diskusii, v mediálnych výstupoch, vo vyhláseniach, v konferenciách súvisiacich s exteritoriálnou zahraničnou politikou,

- opatrenia vo výchove k vlasti a vlastenectvu:

- a) dohľad nad dodržiavaním legislatívy viažucej sa k národnému charakteru štátu, štátnemu jazyku, národným a štátnym symbolom,

- b) zavedenie nových opatrení v legislatíve v oblasti vzťahu k štátu a k štátnemu jazyku, vlastenckej výchovy,

- spustenie programových opat-

rení v sieti občianskych subjektov, vyvinutie tlaku na štátnu reprezentáciu a politickú elitu,

- verejná diskusia, konferencie, kongresy, zhodnotenie akulturačného procesu; straty a zisky pre štát, riziká účinkov exteritoriálnej zahraničnej politiky na Slovensko z pohľadu európskeho priestoru, motivácie a ciele vysielacieho zdroja exteritoriálnej zahraničnej legislatívy, poučenie do budúcnosti.

■ NÁRODNÉ TÉMY

Zisk pre štát je sústavná trvalá ochrana národnostných záujmov a predmetu sporu, zníženie rizika potenciálnych atakov inej kultúry, sebauvedomovanie ako nepretržitý kultúrny proces, vedomie o sile vlastnej kultúry. Strata pre štát ako čiastočný prienik konfliktných tém do jadra kultúry, opatrenia sa môžu stať spúšťačom nových provokácií konfliktnéj kultúry; nepokoje etnického charakteru, nové konfliktné témy.

Vlastné národné témy verejnej diskusie súvisiace so zahraničnou exteritoriálnou legislatívou by mali znieť: východiská: upriamenie pozornosti na národný charakter štátu, konkrétne návrhy vo vlastenckej výchove, v zjednocovaní prostredníctvom štátneho jazyka, vo výchove obyvateľstva aj na základe občianskeho princípu, návrhy aplikácií matičných princípov, problematika národnej orientácie a vzťahu Slovákov k štátu, prezentácia faktografických údajov o postavení Slovákov na juhu Slovenska a hľadanie východísk, vzájomná informovanosť obyvateľstva Slovenska, vlastné idey národných tém: dôsledky exteritoriálnych účinkov akejkoľvek zahraničnej legislatívy, riziká exteritoriálnych účinkov na juhu Slovenska – samospráva, štátna správa, súčasný a budúci verejný život obyvateľstva, vplyv na myslenie a správanie sa obyvateľstva, sociálne a podnikateľské prostredie, občiansky sektor, vzdelávací proces, návrhy na participáciu občanov.

Postoj politickej a národnej reprezentácie k rôznym medzikultúrnym provokáciám musí byť rázny, krátky, výstižný a efektívny, po ktorom sa vynútená téma ako úmysel konfliktu musí uzavrieť. Systematická, koncepčná a trvalá štátna národná politika by mala vyprodukovať generáciu s národnou osobnosťou kultúrou (výraz zaviedol V. Soukup), ktorej charakteristickým znakom bude aj naučený modelový postoj osobnosti v styku s inou kultúrou.

■ BUDOVANIE IDENTITY

Zmena uhla pohľadu na exteritoriálne účinky akejkoľvek zahraničnej politiky na Slovensko je prioritne náš pohľad na vlastnú kultúru, resp. pohľad na interné či externé zásahy etnickej povahy cez vlastnú kultúru, cez vlastné východiská, k vlastným ideám národných tém. Myslím si, že naša kultúra sa nachádza vo fáze nedostatočného uvedomovania si vlastnej identity, vlastnej histórie, národných koreňov a tradícií. Preto by sme tento proces, nemali chápať ako boj za naše práva, ale ako proces zotrvania a uvedomovania si vlastnej existencie ako národného spoločenstva, proces, ktorý je v našich rukách, v našom vedomí a v našej kultúrnej dynamike, je vývojom v budovaní silnejšej kultúrnej a národnej identity.

POZNÁMKA

Na slovenských univerzitách a vysokých školách je dovedna deväť kateder histórie, pritom však málo naslovovzatých odborníkov na slovenské dejiny, povzdychol si nedávno prof. Dr. Richard Marsina, jedna zo žijúcich a tvorivo aktívnych legiend nášho dejepisectva – okrem iného člen Historického odboru Matice slovenskej. Preto SNN oceňujú každé podujatie, konferenciu, publikáciu, zborník, ktoré sa zaoberajú slovenskými dejinami. Drvivá väčšina z nich sa však sústreďuje na XX. storočie.

Azda len jeden historik na 19. storočie

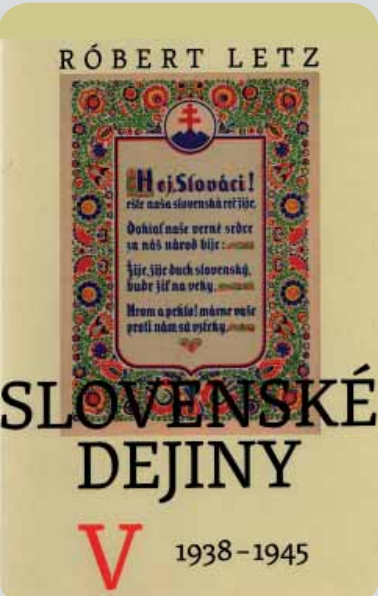
Dejiny treba dobre spoznať

Dušan D. KERNÝ – Foto: autor

Po úmrtí špičkového odborníka, tiež člena Historického odboru Matice slovenskej Dr. M. Podrimavského, odišiel najvýznamnejší odborník na 19. storočie, jeho poznanie je pritom kľúčové pre všetok dodnes aktuálny slovenský pohyb a stále ešte neskončený zápas o Slovensko. Tieto súvislosti sa stanú zrejme pri hodnotení významného projektu Literárneho informačného centra – série vysokoškolských učebníc Slovenské dejiny. Centrum ako inštitúcia Ministerstva kultúry SR úspešne a programovo predvídavo prišlo so spracovaním XX. storočia. Je to premyslená vedecká výzva, ako aj dôkaz o historickej vzdelanosti vydavateľa a najmä autora vysokoškolských učebníc – sú totiž z pera jedného vedca, jedného historika, prof. Róberta Letza pod lektorátom popredného znalca, člena Historického ústavu SAV, doktora vied Valeriána Bystrického.

■ AUTORSKÝ POČIN

Autorské slovenské dejiny prof. R. Letza (nar. 1967), príslušníka strednej generácie historikov, sa tak zapisujú do veľkého príbehu iných autorov slovenských dejín z XIX. a XX. storočia. Je to autorský počín, ktorý nemožno obísť. Je prínosom tak pre laickú, ako aj odbornú verejnosť, matičnú zvlášť, keďže zhodou okolností je prof. R. Letz aj dlhoročným členom historického odboru MS.

Zaujme datovanie slovenských dejín – ich prvá časť sa začína rokom 1914 a končí sa pred marcom 1938; druhý diel sa začína rokom 1938 a končí sa rokom 1945. Autor má za sebou dostatočnú prípravu v práci s archívmi, prameňmi a najmä hlavná časť tvorby vzniká po roku 1989, resp. 1992. Nevyhnutne tak ako vedec štátnu potrebu odokrývať mnohé biele miesta našich dejín, neho- voriac o ideologických nánosoch minulej doby a minulých historikov. Kniha preto prináša v mnohom možno prelomovo nové hodnotenie niektorých udalostí a súvislostí, ako aj terminológiu.

■ KLÚČ PRÍSTUPU

Na takmer sedemsto stranách dvoch dielov dejín do roku 1945 autor jasne naznačuje, že aj ostatné roky budú poňaté prehľadne a dostatočne faktograficky. Vecnosť, fakty, to je kľúčová zásada, ktorej sa autor

drží. Každému, kto si kladie doteraz aktuálnu otázku o vzniku prvého štátneho útvaru, jeho politického systému a režimu – tomu, ako a prečo tento prvý štátny útvar zanikol, je takmer štyristostranový prehľad s cenným registrom nevyhnutnou pomôckou. Predovšetkým je dobrým a cenným prehľadom toho, čo je všetko dnes o rokoch 1938 – 1945 známe, a toho, ako k tomu pristupuje súčasný historik. Teda čo je prekonané z minulých ideologických a politických nánosov a jednostranne deformovanej výchovy niekoľkých generácií žiakov a študentov, trvajúcich pol storočia, a ich dnešných reziduí či pokusov o čierno-biele hodnotenie. Teda aké fakty je nevyhnutné poznať, aby sme vedeli spoznať skutočné dejiny – a aj sa s nimi vedeli vyrovnáť.

Aj keď sa dá, pravda len za istých okolností, povedať, že vina sa nededí, predsa len je zrejme, že dejiny prvého slovenského štátu, ktorý neskoršie prijal názov Slovenská republika, sú dodnes predmetom rozsiahleho záujmu početných historikov, ako aj dodnes živou politickou a polemickou témou. Značná časť nielen spoločnosti sa stále nevyrovnala s našimi vlastnými dejinami, a to za situácie, keď v celom diškurze je aktívne prítomná česká i medzinárodná verejnosť. Preto je dielo prof. Róberta Letza svojím spôsobom aj odvahou vedca. Kvalifikovane si vybral krátky úsek 1938 – 1945, lebo mu to umožňuje to hlavné, čo sa od historika očakáva – dostatok faktov, priam drobnokresby. Už sa skončilo obdobie jedno-bielých nálepiek; úlohou vedca zrejme je nielen vysvetľovať, ale aj poskytnúť dostatok faktov tak, aby si príjemca mohol urobiť vlastný úsudok, obraz, aby ho to podnietilo k záujmu o dejiny. A to je ten proces, v ktorom sa potom môže verejnosť vyrovnáť s dejinami.

■ POHĽAD NA POVSTANIE

Práve v roku, keď si pripomíname sedemdesiate výročie Slovenského národného povstania, zaznieva konštatovanie prof. R. Letza: „Platí zásada, že odboj nemožno pochopiť bez poznania prvej Slovenskej republiky a naopak.“ Z knihy sa nedajú vytrhávať bez súvislostí jednotlivé zistenia vedca, treba však konštatovať, že sú aj vedeckým popretím doterajšieho výkladu viacerých udalostí a aj vyvracajú niektoré časti všeobecného presvedčenia verejnosti. Autor hodnotí význam SNP v štatoprávnej rovine aj ako „smerovanie k federalizácii budúcej ČSR či aspoň k autonómii Slovenska“. V bilancii konštatuje, že „najnižší zistený počet ľudí odvečených do sovietskych koncentračných táborov je sedem tisíc. Pravda, nie je ustálený počet niekoľko tisíc odvečených slovenských vojakov. Na Slovensku v dôsledku priamych vojenských operácií zahynulo celkom 30 000 civilistov a o život prišlo 105 000 Židov“. Pokiaľ ide o Nemcami popravených slovenských generálov Goliana, Viesta, Juracha v marci 1945, v prípade prvých dvoch nie je vylúčené, že sa stali obeťami zrady. Za najsilnejšiu motiváciu povstalcov označuje „presvedčenie, že bojujú proti nemeckej okupácii Slovenska cudzou mocou – nemeckou armádou“.

Pred piatimi rokmi vymenoval Benedikt XVI. R. Bezáka za arcibiskupa

Dušpastier, ktorý neposlúchol pápeža

Eva ZELENAYOVÁ – Foto: zdroj: bystricoviny.sk

Priaznivci odvolaného trnavského arcibiskupa Róberta Bezáka vkladali veľkú nádej do pápeža Františka, lebo videli v ňom človeka dneška, ktorý azda urobí reformu v cirkvi. Tak ako ju plánoval Bezák. František skutočne urobil vieter v kúrii, ale vieroučných článkov cirkvi sa nedotkol. Ani rozhodnutia svojho predchodcu Benedikta XVI. v súvislosti s Bezákom. A na miesto odvolaného arcibiskupa vymenoval jeho nástupcu. V Trnavskej arcidiecéze to však od 1. júla 2012 stále vrie. V ten deň Bezák v trnavskej katedrále šokoval svojich poslucháčov a následne aj celé Slovensko.

Lebo televízia bola pri tom, keď oznámil, že bol na pohovore u apoštolského nuncia, ktorý mu oznámil, že od 2. júla je z vážnych príčin pozbavený úradu. Zamĺčal, že mu nuncius jasne povedal dôvody a na nunciu požiadal, aby bol diskretný, odpovedal na konci svojej kázne vyhlásením: „Monsignor nuncius mi povedal, že s oznámením nemám ísť pred masmédiá. Vy nie ste predsa masmédiá, ale moji veriaci.“

■ TRNAVSKÉ ROKY

Bezák pôsobil v úrade Trnavskej arcidiecézy vyše tri roky. Už jeho vymenovanie do úradu nebolo celkom podľa zvyklostí, lebo nepochádzal z Trnavskej arcidiecézy. Okamžite po nástupe do úradu sa necitlivo zachoval k svojmu predchodcovi Jánovi Sokolovi, ktorého liberálne médiá znemožňovali pre jeho názory na prvú Slovenskú republiku. V liste mu oznámil, že na úrade vymenil zámky, aby tam nemohol prísť, kedy sa mu zachce. Má sa pekné ohlásiť na vrátnici a má odísť aj z Trnavy. Rovnako necitlivo sa zachoval ku kňazom svojho predchodcu, ktorých okamžite prepustil bez ohľadu na to, či mali kam ísť. Hore Váhom, dolu Váhom, vaša vec, bola jeho odpoveď. Z arcidiecézy vyhnal aj starých pomocných biskupov Dominika Tótha a Štefana Vrablca. Toho Vrablca, ktorý v exile počas totality napísal stovky kníh s náboženskou tematikou.

S kresťanskou „láskou“ sa pustil aj do auditu hospodárenia Sokola a médiám poskytoval senzáčné informácie o neznámych šekoch z Ameriky, hoci jeden sám protokolárne prevzal a druhý, rovnako protokolárne zaznamenaný, prevzal šéf jeho úradu Jozef Gábriš. Na šekoch bol jasne označený odosielateľ. Napriek tomu požiadal vatikánsku kúriu, aby mu oznámila, odkiaľ tie šeky pochádzajú. Po mesiaci mu prišla odpoveď, ktorú dávno poznal.

„Chcel som to robiť inak ako môj predchodca Sokol. Chcel som, aby boli účty prehľadné,“ povedal Bezák publiku na trencianskom festivale Pohoda. Na základe Bezákových obvinení z „nemorálneho účtovníctva“ jeho predchodcu vznikol aj článok v Pravde, v ktorom sa konštatovalo, „že verejná mienka vo vzťahu k cirkvi nie je niečo pevne dané, ale v priebehu rokov

sa postoj obyvateľstva k nej mení“. A Bezák je ten, čo prelomil tabu, konštatovalo sa v Pravde.

■ HOSTĽ POPSCÉNY

Záujem médií vyvolal najmä účasťou a vystúpením na hudobnom festivale Pohoda v Trenčíne. Ako hosť novinára Štefana Hríba prihovárал sa publiku svojším jazykom. Petr Minařík, ktorý predtým nemal nič spoločné s náboženstvom, to komentoval slovami: „Pripadalo mi neuveriteľné, ako svižne formuloval náročné teologické myšlienky,“ a začal nakrúcať film o Bezákovi pod názvom Arcibiskup s ľudskou tvárou. Snímka upútala najmä spoločenskými podujatiami vo veľkej jedálni, ktorú Bezák dal prebudovať za päťstotisíc eur, a kde hral, samozrejme, hlavnú úlohu hostiteľa. Vystupoval nie ako služobník cirkvi, ale ako mocný vládca.

Bezák bol zrejme primrádny na takú zodpovednú úlohu, akou je vedenie arcidiecézy. Keď sa stal arcibiskupom, mal len štyridsaťdeväť rokov. Vlani na trencianskej Pohode pozbavenie z úradu prežíval šokujúco nedôstojným spôsobom: „Viete, niekto sa na to miesto tešil. Možno mal už kúpené aj červené doplnky. Veď každý vieme, že červená sa dá ľahko kúpiť. Napríklad aj trenírky. Prišiel som ja. Mal som štyridsaťdeväť rokov. Pred sebou dôchodok emeritného biskupa, keď budem mať sedemdesiatpäť. Zrazu si niekto uvedomil, že sa ani nedožije toho, keď ma bude môcť nahradiť. To zrejme motivovalo neprijateľných dostať ma z arcibiskupského úradu,“ predviedol sa na Pohode Bezák. A zožal úspech.

■ MEDIÁLNA HVIEZDA

Predstavitelia cirkvi sa k správaniu a výrokom Bezáka správali zdržanlivo, hoci v dejinách cirkvi na Slovensku sa nestalo, aby niekto neposlúchol pápeža. Bezák odmietol výzvu Benedikta XVI., aby rezignoval, a požiadal kúriu, aby prehodnotila pápežovo rozhodnutie. Slovenskí biskupi nekomentovali Bezákovy ponosy na to, že bol nespravodlivo odvolaný, že nepozná dôvody svojho odvolania, že to bolo zrejme preto, lebo odhalil šafárenie s financiami svojho predchodcu, že chcel cirkev reformovať... Zaútočil aj na nich. V médiách dostával a dodnes dostáva priestor ako celebritná hviezda. Čoby nie. Veď o cirkvi povedal, že je ako ŠtB, je totalitná,

nekoná v duchu lásky, je skorumpovaná, naznačil, že pápež je už ne-svojprávny, a podobné názory, ktoré liberálne médiá i bulvár prijímajú ako vyhladenú zver potravu.

„Už sa valí cirkevná špina!“ oznamoval Nový čas na svojej titulnej strane palcovými písmenami. Alebo „Praktiky cirkvi prirovnal k ŠtB!“ znel titulok v Plus jeden deň. Výroky Bezáka a jeho priateľa Antona Srholca akoby splynuli do jedného hlasu, ktorý obžalováva katolícku cirkev z toho, že je baštou totality. A Srholec s Bezákom sa podujímajú na jej demokratizáciu...

■ SVOJSKÝ PRÍSTUP

Bezák skutočne svojsky pristupoval k úlohe šéfa arcidiecézy. Počas noci otvorených kostolov v Katedrále svätého Jána Krstiteľa spievala Zuzana Smatanová pieseň Čerešne...

Bezákovo účinkovanie vo funkcii arcibiskupa podrobil jezuita Šebastián Labo ostrej kritike v publikácii Pravda o odvolanom arcibiskupovi. Vyšla ako samizdat a oficiálne ju, z nepochopiteľných dôvodov, rehoľa jezuitov nepodporila, hoci najznámejší slovenský jezuita kardinál Korec nestojí za Bezákom. Naopak, privítal stanovisko Františka Mikloška, ktorý mu prišiel osobne oznámiť, že chce vycúvať z kauzy Bezák. Ibaže Mikloško nestihol ani za sebou dvere zatvoriť a už bol jednou nohou vo Viedni na tlačovke, kde sprostredkoval informácie o rehabilitácii Bezáka pápežom Františkom vo veľmi krátkom čase. Chiméra...

V krátkom čase však po sebe vyšli dve knižky rozhovorov s odvolaným arcibiskupom Bezákom. Jednu pripravil jeho priateľ Hríb, druhú novinárka Marie Vrabcová. Najmä Vrabcovovej Vyznanie vyznieva ako infantilný nárek za stratenou pozíciou. Biskup v nej narieka: „Čo budem robiť, ja som sa už totiž stal biskupom...“ Ako on bude chodiť do kostola, keď nemá mandát? Kde sa postaví? Bez hanby opisuje cesty za kardinálmi po okolitých krajinách, aby mu pomohli zmeniť rozhodnutie pápeža. Dokonca vycestoval až do amerického Bostonu za kardinálom Seanom O'Malleyom, ktorý je pozvaný na najbližšiu spoluprácu s pápežom. Nepochodil. Napokon trpkó konštatuje, že mu istá osoba z Vatikánu v dosť vysokom postavení odkázala, že odpoveďou je aj to, keď pápež neodpovedá...

■ ÚMORNÝ GÝČ

Čo sa však nepodarilo kardinálom a vysokým cirkevným hodnostárom, azda sa podarí Olge Záblačkej, moderátke a speváčke a najnovšie aj autorky dokumentu o živote Róberta Bezáka. Po premiére filmu, ktorý nazvala Arcibiskup Bezák zbohom, totiž povedala: „Dúfam, že sa tento film dostane aj k pápežovi Františkovi a pomôže túto kauzu konečne vyriešiť.“ Uvidíme. Ibaže kritika ohodnotila dielo slovami, že podlieza aj bežný štandard televíznej relácie a že sála z neho bezradnosť a gýč. Dokonca ho nazvali úmornou rozprávkou. Rozprávku, ktorá sa začína slovami: „Kde bolo, tam bolo, bola krajina Slovičkovo a v nej Arcík Bezáčik. Lúbili ho ovečky aj včielky, zastupoval Vatikán.“ Čo už.

POZNÁMKA

„Odmietajúc takto čo najrozhodnejšie politické a morálne nebezpečenstvo bolševizmu a fašizmu musím poznamenať, že iné je ideový pomer ku komunizmu a iné je medzištátny pomer k Sovietskemu zväzu.“ Tieto slová vyslovil v novembri 1936 Martin Mičura (1883 – 1946), keď vo vtedajšom parlamente prebiehala jedna z často sa opakujúcich debát o prospešnosti či neprospešnosti zmluvy o spojenectve so Sovietskym zväzom.

Martin Mičura v sieti sovietskych gulagov

Parte spoza ostnatého drôtu

Svätoslav MATHE – Foto: archív

A bol to aj Martin Mičura, ktorého sa táto na prvý pohľad výsostne politická otázka dotkla aj osobne či až fatálne. Pre sovietske bezpečnostné, vlastne represívne orgány, bol po roku 1945 exponent zaniknutej Slovenskej republiky. Orgány NKVD ho už po skončení vojny zatkli a odviekli do Sovietskeho zväzu. Stopa po Martinovi Mičurovi sa v spleť sieti gulagov stratila. V roku 1946 predsa len prišla správa, že zomrel... A tak čas, ako vždy, dal konečnú odpoveď aj na vyššie spomínaný problém spojenectva s bolševickým Ruskom. Mičurovi osobne, ale neskôr aj celej vtedajšej československej politike, orientujúcej sa tak pred vojnou, najmä však po nej na ZSSR...

■ OSOBNOSTNÉ ČRTY

Po Mnichove opustil politiku – ak nerátame funkciu predsedu Najvyššieho súdu, ktorú zastával počas prvej Slovenskej republiky. Nebol čechoslovakista. Proti najextrémnejším prejavom čechoslovakizmu aj vystupoval a, vlastne, aj vždy stál na pozíciách, ktoré uznávali potrebu samostatnej národnej politiky. Najmä čo sa týka hospodárskej a sociálnej sféry. Lež osud – možno aj niekým usmernený – rozhodol ináč...

Aby sme pochopili Mičurov politický profil, treba vedieť, že počas celého svojho života to bola osobnosť s kresťansko-sociálnym cítením. Mičurove názory, či už životné alebo politické, ovplyvňovali dva fenomény. Katolícka viera a sociálna bieda až živorenie prostého slovenského človeka, ktoré videl okolo seba, a to predovšetkým pred prvou svetovou vojnou a počas nej. Vždy bol kresťanský – nie filantropicky – solidárny so svojimi bližnými a v pravom zmysle slova pomáhal, kde sa dalo a kde to bolo potrebné. Tým bol povestný!

A netreba zabúdať ani na jeho osobné vlastnosti. Vojvodca Wellington kedysi povedal, že len samotný Napoleonov vojenský klobúk je na bojsku hoden päťdesiatich tisícov vojakov. Zhruba toľko, v prenesenom zmysle, bola hodná Mičurova osobnosť pre jeho politickú stranu. Dr. Ján Kempný, tajomník Demokratickej strany, krátko po vojne spomínal, že Mičura na neho zapôsobil nezabudnuteľným dojmom. Vedel upútať nielen prirodzeným, doslova čarom svojej osobnosti, ale aj ako politický diskutér, neobyčajne politicky a kultúrne erudovaný človek a výborný spoločník. Bola to podľa neho výnimočná politická osobnosť svojej doby...

■ PRESVEDČENÝ REPUBLIKÁN

Mičura, ak nepočítame jeho študentské aktivity v Rumunsku, vstupuje do politiky ako tridsaťpäťročný pri vzniku Československa v roku 1918. Už pred 30. októbrom bol účastníkom porád Slovenskej národnej rady, pričom bol aj jedným zo signatárov Martinskej deklarácie. Keď Hlinka obnovil 19. decembra 1918 Slovenskú ľudovú stranu (SLS), Mičura bol pri ňom a stal sa jej podpredsedom. Stál za novou republikou, pričom si hneď od jej vzniku plne uvedomil, aký má význam pre slovenský národ. Bol rozhodným zástancom česko-slovenskej vzájomnosti a podporoval myšlienku českej pomoci Slovensku v administratívnej, školskej a kultúrnej oblasti.

V rokoch 1919 až 1922 zastával úrad tekovského a nitrianskeho župana. Ako úspešný vysoký štátny úradník bol v roku 1920 vymenovaný v Černého úradníckej vláde za ministra s plnou mocou pre správu Slovenska a v roku 1921 bol ministrom aj v Benešovej vláde. Rok 1921 bol aj rokom, keď sa definitívne rozíšiel so SLS. Ako je známe, SLS išla do volieb v roku 1920 spolu so Šrámkovými lidovcami. Toto spojenie sa neskôr ukázalo ako problémové a rozpadlo sa. SLS chcela robiť svoju, samostatnú národnú politiku, politicky zastrešenú zákonodarnou autonómiou, čo, samozrejme, nebolo prijateľné pre šrámkovcov.

Zľava A. Hlinka s T. G. Masarykom a ministrom Martinom Mičúrom na návšteve Bradla.

■ ROZCHOD S LUDOVCI

Často sa jeho rozchod so SLS interpretuje ako oportunistický krok, pretože údajne chcel osobne ťažiť z politickej príslušnosti k Prahe. Objektívnejší pozorovateľia zasa poukazovali na jeho stanovisko o otázke zákonodarnej autonómie Slovenska. Aj keď je na oboch názoroch dosť pravdy, rozhodujúci dôvod jeho rozchodu, podľa mňa, bude niekde inde. Mičurovi ako už vtedy vyhranenej politickej osobnosti a aj jeho osobnému naturelu jednoducho nemohlo vyhovovať postavenie, ktoré v SLS vtedy zastával. Ináč povedané, miesto politického vodcu v SLS už bolo pevne a nezvratne zakotvené. Alebo ešte ináč, Mičura jednoducho potreboval svoju stranu.

Tu však urobil aj zásadnú chybu. Svoju stranu síce mal, ale bola to iba exozitúra šrámkových lidovcov, čím sa Mičura nutne – nechajme teraz bokom otázku či aj zaslúžene – dostal pomaly na vedľajšiu koľaj slovenskej politiky. Jeho klobúk bol síce až do konca prvej republiky hodný jedného mandátu, ale to bolo tak všetko. Mičurovci nesformovali politický smer, ktorý by mohol zásadnejšie ovplyvňovať slovenskú politiku. To bol predovšetkým Mičura, politická osobnosť s hrstkou verných prívržencov. Škoda! Škoda pre Mičuru a škoda aj pre Slovensko, ktoré práve v medzivojnovom období potrebovalo mať na čele – a nie kdesi v politickom „závetrí“ – práve také osobnosti, akou bol Dr. Martin Mičura...

Súťaž detí organizovaná Maticou slovenskou má za sebou 21. ročník

Šaliansky Matko deti stále láka

Dušan MIKOLAJ – Foto: ŠM

Bola raz jedna malebná krajina – Slovensko sa zvala. V nej malé mestečko Šaľa. A tá Šaľa Šalianskeho Matka Jozefa Cigera Hronského mala. Do toho mestečka detičky sa schádzať začali, aby si rozprávali, čo dobré je a čo zlé, koľko hrdinov poznajú, ako princov, chudobných synčekov, hlupáčikov, popolvárov a sedemhlavých drakov prekonávať majú. Stále vedia na pamäti mať, ako sa majú k rodičom, súrodencom, priateľom, zvieratkám a veciam okolo v pravú chvíľu správne zachovať, na dospelých sa hrať...

Fanúšikom Šalianskeho Matka je prezident I. Gašparovič (vpravo).

Keď sa v Šali zrodila iniciatíva zorganizovať súťaž v prednese slovenských povestí, v kalendári bolo meno Matej. A tak predseda Miestneho odboru Matice slovenskej v Šali MUDr. Svetozár Hikkel nazval súťaž Šalianskym Matkom. Všetky doterajšie ročníky okresných, neskôr obvodných a krajských škôl sa konali na pôde Domu Matice slovenskej v Nitre a súťažiaci

cich z roka na rok pribúdalo. Kým v deväťdesiatych rokoch minulého storočia súťažilo v obvodných kolách asi tridsať žiakov v ostatných rokoch sa ich počet zdvojnásobil.

■ PREZIDENTSKÉ OCENENIE

Národná súťaž žiakov základných škôl v prednese ľudových a autorských povestí Šaliansky Matko sa zrodila súbežne s na-

šou novodobou štátnosťou. Posledný marcový piatok v okresnom sídelnom meste na juhu Slovenska vstúpila do svojho tretieho desaťročia a jej finálové kolo potvrdilo, že podujatie patrí medzi stálice matičných aktivít. Šaliansky Matko sa od jeho začiatkov neodmysliteľne spája so sympatickou duchovnou a neúnavnou fyzickou účasťou predsedu organizačného

výboru súťaže Svetozárom Hikkelom. V tomto roku jeho zásluhy verejne ocenil Ivan Gašparovič udeľením Medaily prezidenta Slovenskej republiky.

Prezident Gašparovič prišiel do Šale osobne a keďže jeho návšteva v oficiálnej štátnej pozícii bola posledná, treba zdôrazniť, že v histórii podujatia, venovaného slovesnému odkazu J. C. Hronského, nebola ojedinelá. Organizátori, učitelia, rodičia a ich deti preto prijali ako úprimné prezidentovo poďakovanie všetkým, pre ktorých tradícia, umelecké slovo a vzťah k národným a regionálnym dejinám tvoria súčasť ich mnohorakých záujmov. Význam súťaže ako súčasť záujmového vzdelávania a osobitne vzťahu k národnej literatúre ocenil svojou prítomnosťou aj minister školstva, vedy, výskumu a športu Dušan Čaplovič. A o svoje profesionálne skúsenosti sa s mladými recitátormi, z ktorých mnohí majú neodškriepiteľný herecký talent, podelil Jozef Šimonovič, ktorý prišiel do Šale zároveň ako prvý podpredseda Matice slovenskej.

■ VZŤAH OD DETSTVA

Opakovane sa žiada pripomenúť, že Šaliansky Matko od začiatku naplňa základné poslanie súťaže: vyvolať záujem školo-povinných detí po celom Slovensku o ľudovú slovesnosť, povestovú históriu ako neodmysliteľnú súčasť dejín národa, o literatúru v jej mnohorakých jazykových podobách a interpretáciách. Práve v dnešných časoch, keď odborníci varovne zdvihajú prst nad prudko klesajúcou schopnosťou našich detí interpretovať umelecký text, je podobná súťaž doslova životne dôležitá. Svetozár Hikkel pozna-

menal, že na školských, obvodných a krajských kolách sa zúčastnilo zo desiatich žiakov. Oficiálni hostia zhodne dodali, že do spoločného úžitku prispeli podobnou mierou interpreti aj podnecovatelia. Osobitnú pochvalu vyslovili deťom slovenských rodičov, usadených v susedných štátoch. Tentoraz do Šale pricestovali žiaci z Ukrajiny a Maďarska, čo je mimoriadne dôležité pre pocit národnej súľaležitosti medzi našimi krajinami a materskou krajinou, ktorou pre nich bolo, je a bude Slovensko.

■ VŠETCI SÚ VÍTAZI

Šaliansky Matko teda vstupuje do tretej desiatky rokov svojho trvania v plnej sile a s perspektívou stať sa doslova európskym fenoménom. Len keby si ho médiá, napríklad verejnoprávna RTVS, viac všímali...

Dodajme, že v I. kategórii 21. ročníka Šalianskeho Matka zvíťazil Martin Gabko zo ZŠ v Dolnej Maríkovej (2. miesto Jakub Sebastian Barjak zo ZŠ Zvolen, tretie Alexandra Hornáková zo ZŠ s MŠ Trnava). Víťazom v II. kategórii bol Alex Mihalík zo ZŠ v Nových Zámkoch (2. miesto Barbora Jurovčíková ZŠ Púchov, tretie Laura Zelenáková ZŠ Košice).

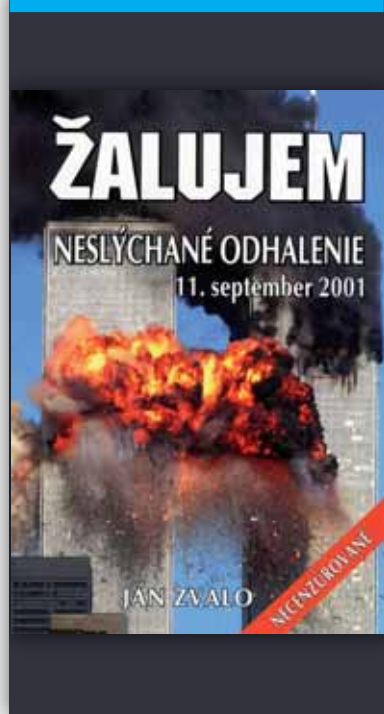
V kategórii najstarších žiakov obsadila 1. miesto Mária Bernátová zo ZŠ Bratislava (druhá bola Natália Laššáková ZŠ s MŠ Zákamenné, tretia Lucia Lengyelová ZŠ Partizánske).

Môžeme však konštatovať, že všetci zúčastnení mladí interpreti povestí a rozprávok vyhrali. Vyhrali dobrý pocit, že patria k národu, ktorý už oddávna vytváral v ľudovej slovesnosti majstrovské diela plné krásy a poučenia.

Otázniky nad nedávnou históriou

Ján Zvalo: Žalujem. Neslýchané odhalenie 11. september 2001, Eko Konzult, 2013

KNIHA TÝŽDŇA

Veľa vody už pretieklo dolu Dunajom, čo svet zmeravel pri udalostiach z 11. septembra 2001, ktoré vstúpili do histórie pod skratkou Dvojčky. Stále pribúdajú nové dôkazy, že nie všetko je tak, ako to tvrdili vládne miesta. V USA však existuje aj hnutie Za pravdu o 9/11, ktoré predstavujú desiatky organizácií a spolkov združujúcich tisíce hľadačov pravdy.

My na Slovensku máme až teraz možnosť dozvedieť sa nové informácie o skutočnom dianí „9/11“, a to zásluhou vydavateľstva EKO KONZULT, ktoré vydalo už druhú knihu nášho kanadského Slováka Jána Zvala Žalujem. Neslýchané odhalenie 11. september 2001. Kniha má vecný, jasný, pútavý štýl, obracajúci sa priamo na čitateľa. Autor v nej načisto vyvracia oficiálnu verziu výkladu „islamského terorizmu“ pri „9/11“ v USA. Pravdaže, nikto nepochybuje o jeho existencii, že sa činí a hrozí, lenže podľa Zvala v USA išlo v prípade „9/11“ o autoterorizmus, teda „vlastný“ terorizmus. A kto je, či bol jeho pôvodcom? Očividne a prasto – kapitál. Ten je taktiež monoteistický – no jeho jediným bohom je zisk. A na čom sa dá najväčšmi zarobiť? Na zbrojárstve. Čo teda vlastne treba? Vojný! Celé to rečenie o Attovi a bin Ládinovi, o lietadlách s unesenými cestujúcimi – to všetko boli a sú klamstvá. Veď aj obyčajný človek, ktorý čírou náhodou videl okamžitý priamy prenos v TV (a boli nás tisíce), neveril, že lietadlá by mohli zrútiť také opachy, akými boli obrovské mrakodrapy... Takže „9/11“ zabezpečilo to hlavné – zdôvodnenie pred svetom prečo USA mohli, ba museli napadnúť Afganistan a Irak – hľadali predsa teroristov, čím ochraňovali celé ľudstvo! Lenže všetko bolo úplne inak – oficiálna verzia je premyslene podvrhnutá kamufláž, na ktorej sa zúčastnilo mnoho spolupáchateľov.

Anna GREGOROVÁ

MEDAILÓN

V sídle Združenia spisovateľov Srbska v Belehrade odovzdali 10. marca 2014 spisovateľovi zo slovenskej Vojvodiny Miroslovovi Demákovi, prozaikovi, básnikovi, dramatikovi a prekladateľovi, vysoké medzinárodné uznanie – cenu Iva Andrića. Poctu mu udelila Akadémia Iva Andrića za knihu Jedna smrť v Belehrade.

Pocta rodákovi

Na udeľovaní ceny sa zúčastnil predseda Združenia spisovateľov Srbska Radoimir Andrić a ďalší významní predstavitelia spoločenského a kultúrneho života v Srbsku. Zbierka poviedok predstavuje výber z Demákovho prozaického diela pre dospelých a všetky poviedky po prvý raz vyšli v srbcine.

Autor – rodák zo Starej Pazovy – študoval na Fakulte politických vied univerzity v Belehrade, odkiaľ prestúpil na Filozofickú fakultu UK v Bratislave, ktorú absolvoval v roku 1972. Pôsobil ako novinár v týždenníku Hlas ľudu, bol redaktorom časopisov Nový život a Pionieri (neskoršie Zornička), knižných vydani vo vydavateľstve Obzor v Novom Sade. Od roku 1993 žije v Bratislave a venuje sa vydavateľskej činnosti. Napísal zbierky básní Z otvorenej dlane (1974), Zverokruh (1977), zbierky poviedok Švédske domky (1980), Kráľom bude ten, ktorý sa vráti (2001). Prevažne rozprávkové motívy sú obsahom jeho básnickej, prozaickej i dramatickej tvorby pre deti (O troch umelcoch, 1977; Trojhlavý drak Štefan, 1979; Tchóri chór, 1985; Traja umelci a drak Samuel, 1986 a i.). Zostavil antológiu dolnozemské slovenskej literárnej spisby pre deti Je to? (1997). Je tiež spoluautor antológie Herbarium pannoniensis (2000). Prekladá zo srbciny, zo slovinciny, z macedónčiny, rusinciny a nemčiny.

(cb)

HUMORESKA

Zíde z očí, zíde z mysle, vra-vievali naše staré mamy a ich staré mamy, no a v šoubiznise to platí viac ako kedy predtým. Kým sa o vás píše a hovorí trebárs aj ako o deve ľahších mravov či mládencovi s vreľým vzťahom k trúnku, nie je to dobré, ale v našom bulvárnom rybníku ani zlé. No úplne najhoršie je, ak o vás nehovorí a nepíše vôbec. Málokto totiž vie, že existuje nepísaná dohoda bulvárnych tvorcov, a keď ich skutočne niekto nasrdí žalobami, prípadne si to zažele majiteľ príslušného periódika, tak celebritu či celebritku obostrne mediálne vákuum.

Keďže dotyčná či dotyčný nemajú v zálohe diplom z chemického inžinierstva a zopár patentov na svoje meno, prípadne nenótiárie ako Pavarotti či Ema Destinová, zmiznú v prepahlisku dejín, kam odchádzajú všetky pre bulvár už nevyužitelné celebrity.

prvorodičkou, ani keby jej dal na to amnestiu sám nový prezident, no tak vhupla do vzťahu aj do materstva len taký hvizd. Medzitým však majitelia komerčných televízií pomenili svojich podržtašku direktorov a našu hviezdou odfotili paparacovia pred úra-

Biľaka. Ani vysypanie injekčných striekačiek na hlavu nie je zlý mediálny ťah, podobne ako fac-ka či rôzne strkanie sa v parlamente, aj keď musím sebakriticky uznať, že bojovým umeniam predvádzaným v parlamentoch niektorých ázijských krajín sa to

Hneď mi prišlo na um, ako tento návrh zdokonaľiť. Na moderné občianske preukazy s čipom sa toho vojde neúrekom. Aj údaje o zamestnaní, rodine či zdravotná karta. A mohlo by sa začať kontrolovať všade. Janovi by v krčme nenaliali desiate pivo, lebo má štyri deti a dve absencie v robote. Marišku by v cukrárni neobsľužili, lebo má zvýšenú hladinu cukru v krvi, a pre nábeh na infarkt by Gejzovi odmietol mäsiar predať domácu údenú slaninku. Pri dnešnom životnom tempe by ľahko mohla nastať situácia, že by vás napokon obsľužili len v pohrebnom ústave. Samozrejme po kontrole občianskeho preukazu.

Marek DANKO

O kom sa hovorí, ten (ešte) žije

Príkladov by sa našlo dosť. Zo dvaja zabávači, z toho jeden rosníčiak s mokrym menom, či najnovšie čítačka správ, ktorá dlhé roky svojím pestrým súkromným životom živila večne vystresovaných redaktorov bulváru. Potom sa hlavička blondáva dozvedela, že po päťdesiatke už nemôže byť

dom práce. Ak si rýchlo nenájde milenca alebo nespácha nejaké holé fotky, čaká ju mediálne zabudnutie a ako celebrita skončí.

Ale princípom, o kom sa hovorí, ten existuje, sa začali riadiť aj naši politici. Jeden o tankoch hovoril, druhý tank rovno priviezol k vile už nebohého súdruha

nevyrovná. Najhoršie pre občana však je, keď sa politik rozhodne zviditeľniť návrhom nejakého streleného zákona. Napríklad nedávno jeden obyčajný poslanec navrhol, aby v herniach kontrolovali občianske preukazy, či dotyčný nemá dlhy, exekúciu, prípadne nepoberá sociálne dávky.

Deň nespravodlivo stíhaných – memento na Akciu Kláštor 1950

Miesto narodenia: väznica na Pankráci

Eva ZELENAYOVÁ – Koláž: Emil SEMANCO

Mala pocit, že sa už-úž zadusí. Kabínka, do ktorej sa ledva poskladala, nemala okná. Kdeže vystrieť sa. Zelený anton, do ktorého naložili desiatich väzňov, sa nehodil ani na prepravu dobytky, nieto ľudí. Viezla sa už celú večnosť a nemohla sa na nič sústrediť. Myšlienky sa chaoticky kopili. Toľko sa toho v poslednom čase udialo. A najmä očakávaná svadba. Zostala tak.

Po celodennom presune z lavy do Prahy auto zostalo stáť. Brána väznice v Ruzyni. Annu museli z auta vyniesť, nevládala stáť na nohách. Dozorkyne ju strčili pod sprchu, podsunuli tepláky a zavreli do cely. Hodila sa na priču, celkom fyzicky a psychicky na dne. Počula vrieskať: Tady se neleží, vstávejte!, ale Anna si to vôbec nevšímala. Bolo jej všetko jedno. Odrazu sa dvere otvorili a po zemi jej naservirovali ešus. Na druhý deň to isté. A Anna len ležala a ležala ako bez života.

■ BARÓNKA A PROFESORKA

Na druhý deň vstúpili do cely dvaja muži v bielych plášťoch. Odviedli ju na nemocničné oddelenie, pichli injekcie a odišli. Zostala s dvoma ženami. Obidve mali okolo sedemdesiat rokov. Jedna bola barónka, druhá profesorka...

– Odkiaľ ste? – prihovarila sa Anne barónka, ktorá už bola vo väzení vyše desať rokov.

– Od Žiliny, zo Žilinskej Lehoty, – odpovedala Anna. Po dlhom čase sa jej prihovaril niekto ľudsky.

– Čo vám je, prečo vás dali sem? – pýtala sa ďalej barónka.

– Nevieť, ale som tehotná! – odpovedala Anna. Dve ženy sa pozreli na seba a nechali Annu oddychovať. Neskôr sa od nej dozvedeli, prečo sa dostala do väzenia.

Anna bola talentovaná žiačka. Narodila sa 1. januára 1939. Keď začala chodiť do školy, už sa zmrákalo na celkom iný život, než na aký bola rodina zvyknutá. Rodičom priniesli roky nástupu nového režimu vefa trápenia. Otec bol tesár, ale z remesla nešlo uživiť šesťčlennú rodinu. Z manželkinho vena kúpil štyri hektáre poľa a hektár lesa. Keď mala Anna päťnásť, v dedine sa objavili komisa-

ri a začali agitovať do družstva. Otec sa za žiadnu cenu nechcel vzdať svojho majetku. Vyhrážali sa mu, že ak nepodpíše, deti nebudú môcť študovať. Zlomilo ho to, až nakoniec podpísal.

– A do školy ste sa dostali? – opýtala sa bývalá profesorka.

Anna sa zahľadela pred seba a povedala: – Kdeže! Chcela som ísť študovať na strednú výtvarnú školu, lebo som dobre kreslila, a keď bolo treba niečo v škole vyzdobiť, tak som pomáhala. Ale naši stranícki susedia sa postarali o to, že ma nikde neprijali. Po skončení meštianky som bola pol roka doma. Jedného dňa náborová pracovníčka z mäso priemyslu prehovorila moje dve priateľky, aby sa prihlásili do ich učilišťa. Tie potom prehovorili aj mňa. Veď čo som mala doma robiť?

Anna bola výborná a talentovaná žiačka. Prevyšovala svojich spolužiakov, čo si riaditeľ školy nemohol nevšimnúť. Dával jej rozličné úlohy a už v druhom ročníku sa stala vychovávateľkou. Jej dve nové spolubyvajúce nechceli veriť, že mladú dievčinu poverili takou ťažkou prácou.

– Aj som sa tomu bránila, že nemám na to kvalifikáciu, ale riaditeľ ma prihlásil do dvojročného pedagogického kurzu. Potom ma presunuli za vychovávateľku do Ružomberku, tiež do učilišťa mäso priemyslu.

Dámam sa priznala, že táto práca ju veľmi bavila. V rámci mimoškolskej činnosti organizovali rozličné športové podujatia, turnaje, turistiku a dokonca za jeden rok nacvičila ľudové tance a vystúpili s nimi vo Východnej. V roku 1960 nacvičovali spartakiádu a predviedli ju v Prahe. Zdalo sa, že život je predsa krásny, len zabudnúť na minulosť.

V Ružomberku sa zoznámila s údržbárom Antonom Považským. Neskôr sa dozvedela, že bol politickým väzňom a túto prácu robil po ukončení výkonu trestu. Mal priateľa Emila Šveca, ktorý ho navštevoval. V roku 1959 sa zoznámila aj s budúcim manželom. Považský so Švecom jej boli blízki svojou životnou filozofiou. Rovnako cítila odpor k ideológii, ktorá jej zobrala zmysel života. Stretávali sa pri káve, čo neušlo pozornosti riaditeľa školy, typického aparátника Vladimíra Záhradníka. Keď sa dozvedel, že sa priateli s týmito dvoma mužmi, začal ju sledovať a dohovárať jej.

– Čo ste urobili? – nedomácky vyhrkla barónka.

– Švec v roku 1960 ušiel do Rakúska a mňa 30. júna 1961 zatkl. Dva týždne pred svadbou...

Dámy sa na seba pozreli pohľadom, v ktorom sa zračila úzkosť, bolesť aj vzdor. Anne sa ťažko spomínalo. Ale keď videla tie dve zúčastnené tváre, ktoré si už toho toľko prežili, pokračovala. A ako sa oddávala spomienkam, trochu sa jej uľavilo.

– Vedela som o tom, že chce ujsť, ale predsa nepôjdem oznámiť kamaráta, – pokračovala Anka. – Po roku som od neho dostala asi tri listy, pýtal sa na Považského, ktorého sme volali Bača, čo robí, čo chystá. A to všetko bezpečnosť zachytila. Navyše, s mládežou sme cestovali po republike na rozličné turnaje, takže som mala veľa adries zo všetkých kútov štátu. Niekoľko dní pred mojim zaistením začal chodiť za riaditeľom školy neznámy človek, ktorý sa vždy zastavil aj u mňa v kancelárii a pýtal sa ma, či si môže niečo napísať na stroji. Až vo vyšetrovacej väzbe som si toto všetko dala dohromady a pochopila som, že ma sledoval.

■ ČIERNY SEDAN

Mala dvadsaťjeden rokov, pár dní do svadby, keď pred školou zastal čierny sedan. Vôbec si nevšimla, ako vrátnikovi stekajú slzy po lícach, keď prechádzala okolo. Len čo vstúpila do kancelárie, objavili sa dvaja páni. V jednom spoznala človeka, ktorý k nej chodieval písať na stroji. Privítala ich, ponúkla kávu. Okúňali sa. Ukázali jej odznak Štátnej bezpečnosti a oznámili, že bude musieť ísť s nimi. Keď na chodbe stretla kolegu, došlo jej, že riaditeľ musel o tejto návšteve vedieť, keď zariadil jej zastupovanie. Prišli do jej privátnej izbičky a tam ju tajní požiadali, aby vydala všetky písomnosti. Chceli fotografie, listy zo zahraničia, prehľadali každý kusok v byte, baterkou presvечovali starožitný nábytok. Hľadali mikrofilmy. A fotografie Šveca. Jednu mala v albume, tak im ju nič netušiac Anka ukázala. Nevedela, že na jej adresu išla od Šveca zásielka s fotoaparátmi a prislušenstvom na špionáž...

Mužov posilnili ďalší traja a všetko, čo v byte našli, porozkladali po zemi a fotografovali.

– Povedali mi, že ideme ešte na bezpečnosť a keď sa tam nič nenájde, že ma pustia, – zostalo Anke v pamäti. – Nešli sme však na nijakú bezpečnosť, ale do Banskej Bystrice, – pokračovala. – V noci o pol jedenástej. Okolo polnoci sme v strašnej búrke prechádzali cez Donovaly. Prišlo mi veľmi zle. V Bystrici sme zastali pred väznicom. Zobrali ma do jednej kancelárie, posadili a tam som počula strašný ruch. V tú noc zatkl asi dvadsiť ľudí. Hľadela som na

búrku za oknom a vôbec som si nevšimla tých, čo sa na mňa chodili pozeráť ako na cirkusovú opicu za mrežami. Takto to trvalo hádam do štvrtej ráno...

■ MESIACE VÝSLUCHOV

Odmlčala sa. Nevládala ďalej hovoriť. „Veď čo budem spoluprázenkyniam rozprávať,“ pomyslela si, „všetko toto poznajú do detailov. Vedia, ako prebieha vyšetrovanie.“ Ale dámy naliehali.

– Prišiel za mnou náčelník väznice, volal sa Šutvaj, položil pred mňa písací stroj... Že, veď viete písať, tak napíšte všetko, o čom ste sa s Považským a so Švecom bavili, kde ste sa zoznámili a čo ste plánovali. Nič som nepovedala, nič som nenapísala. V tej kancelárii ma nechal sedieť do rána do ôsmej. Potom prišiel so sekretárkou a začal výsluch. Nemala som čo tajiť, odpovedala som pravdivo. Je pravda, že som od Šveca dostala listy aj pre Považského, a neviem, čo v nich bolo. Možno aj nejaké príkazy. Ale ja osobne som neurobila nič. Potom mi prikázali prezliecť sa do teplákov a odviedli ma do cely. Ostala som sama a vtedy to celé na mňa dolahlo. Na druhý deň sa pri mne objavila nejaká žena, provokátorka. Keď sa nič nedozvedela, po dvoch dňoch bola preč.

Či cez deň alebo v noci predvádzali ma na výsluchy. Opakovane, aj trikrát za noc. Kládli mi vždy tie isté otázky a keď som im aj desaťkrát odpovedala to isté, lebo iné neexistovalo, neverili. Tri mesiace ma takto trápili. Neprekázala im ani moja gravidita. To som zistila hneď na začiatku väzby a keď som to oznámila, mysleli si, že chcem tým niečo dosiahnuť. Ale gynekológ to potvrdil. No na mojom väzenskom režime sa nič nezmenilo. Výsluchy pokračovali rovnako a trvali tri mesiace.

■ DETSKÉ ODDelenie

– Zdá sa, že tu budete aj rodiť? – zamyslela sa barónka. Ďalšie jej úvahy však prerušil krik. Zreteľne rozoznali úder, plač a stonanie. Zvuky prichádzali z vyšetrovacej miestnosti pod nimi. Výkriky mužov boli neznesiteľné. Neskôr sa opakovali so železnou pravidelnosťou.

Koncom novembra oznámili Aničke, že bude prevezená na súdne konanie do Banskej Bystrice. Vydesilo ju to. Spomenula si na transport do Prahy, tak iba vykričala: – Ak ma chcete prevážať tak ako sem, tak ma radšej zastreťte.

Tentoraz to bolo o čosi lepšie. Viezli sa v autobuse v nepriehľadnými sklami. Dva dni po príchode bolo súdne pojednávanie. Dostala štyri roky.

Opäť ju priviezli do Prahy, tentoraz na Pankrác. Nie do cely, ale do nemocnice, kde v jednej miestnosti bolo dvadsaťštyri postelí. Ležali tam ženy po ťažkých, najmä onkologických operáciách. Plakali, kričali, nedalo sa spať.

– Tie ženy nedostávali nič na utlmenie bolesti, ja som im podávala aspoň vodu, stisla ruku... Som presvedčená, že na tých ženách robili pokusy, – vyznala sa Anna vo svojich spomienkach.

Dostala sa na novorodenecké oddelenie. Opatrovala trinásť detičiek. Boli vo veku od troch dní do troch mesiacov. Každé tri hodiny priviedli matky na dojčenie. Dozorca tam stál a čakal. Za päťnásť minút museli deti nakŕmiť a potom ich odtrhli matkám od prsníka.

– Ja som tie deti potom dokrmovala umelým mliekom, lebo inak by ostali hladné. Večer som ich vykúpala, odvážila, dala dojčiť, potom znovu odvážila, prebalila, dala do postielky. Bol to jednoducho rituál. Ženy mi boli vďačné, že sa o deti starám. Bola som tam ráno od šiestej do večera do desiatej, – nevie zabudnúť na toto obdobie Anna. Veď sa sama pripravovala na príchod dieťaťa. Bolo jej strašne pri pomyslení, čo s ním bude.

Veď od desiatej večer do rána do šiestej boli deti samé. Aby matky nepočuli ich krik, umiestnili ich do vzdialeného kridla. Ráno našla deti vždy v dezolátnom stave. Pogrockané, pokakané, pocikvané, vysilené od plaču...

S nikým sa neschla rozprávať. Na detskom oddelení bol staručký lekár, tiež väzeň. Ani s ním sa nemohla zhovárať. Raz jej pošepol: – Já jsem tady dvadnat let. – Každý väzeň mal svojho dozorcera a ten dbal o to, aby nikto s nikým nekomunikoval.

Prišiel 27. február. Dostala pôrodné bolesti a na druhý deň porodila dcérku. V deň pôrodu i na druhý mohla ležať, ale na tretí deň sa už musela starať o všetky deti. Aj o svoje.

■ MÁJOVÁ AMNISTIA

V máji prišla amnestia. Annu viedli labyrintom Pankráca do divadelnej sály, kde sústredili množstvo väzňov. Dozorcovia so samopalmi obiehali okolo sedadiel. Na čosi čakali. Pustili film o budovaní priehrady a o desať minút všetko zhaslo. A zasa ju zobrali do cely. Myslela si, že ide o nový druh psychického teroru. Na druhý deň sa to zopakovalo. Ale to sa už dozvedela, že je amnestovaná a bude prepustená na slobodu. Keď to oznamoval prokurátor, už si ani nevedela predstaviť, ako pôjde po ulici bez dozoru, slobodne, že bude vidieť oblohu, stromy...

Keď opúšťala múry väzenia, už nebola sama. Na cestu dostala celkom novú výbavičku pre dcérku. A aké bolo jej prekvapenie, keď ju večer o pol jedenástej na stanici čakalo pol dediny.

O dva týždne bola svadba...

■ DÔVETOK

Anna sa so svojím budúcim manželom zoznámila v roku 1959. Aj jeho vyšetrovali a uväznili, ale na slobodu sa dostal skôr než jeho snúbenka.

Pani Anna Fodorová sa po roku 1989 vložila do založenia organizácie združujúcej väzňov komunistického režimu. V súčasnosti zastáva funkciu podpredsedníčky občianskeho združenia Politický väzeň, Zväz protikomunistického odboja.

Emil Švec bol ako študent medicíny odsúdený na šesť rokov väzenia za účasť v Bielej legii. Po prepustení z väzenia si našiel prácu, naštartoval práskovaciu lietadla a ušiel do Rakúska. V roku 1961 ho v neprítomnosti odsúdili na päťnásť rokov väzenia. V Rakúsku ho príslušníci ŠtB prepádli, zranili a dovliekli do Česko-Slovenska. Z päťnástich rokov si odpýkal dvanásť. V roku 1969 bol rehabilitovaný, opätovne pseudorehabilitovaný a prepustený až v roku 1977. O dvadsať rokov uverejnil článok, v ktorom napísal: „V roku 1974 som mal v Banskej Bystrici tzv. obnovu konania, ktorú viedol veľmi ambiciózný, pribojný a mimoriadne bezohľadný sudca – súdruh Štefan Minárik.“ A v závere článku položil otázku, čo robí Štefan Minárik na Najvyššom súde SR dnes?

Keď bola ministerkou spravodlivosti Lucia Žitňanská, zúčastnila sa na 20. výročnej konferencii a valnom zhromaždení európskeho fóra služieb obeť a s ňou JUDr. Štefan Minárik – ako generálny riaditeľ Sekcie trestného práva MS SR sa podieľal na príprave nových trestných kódexov na posilnenie postavenia obeť násilných trestných činov...

Nenahradiť JUDr. Štefan Minárik aktuálne pracuje na Najvyššom súde SR a zastáva funkciu generálneho štátneho radcu.

Dcérka Anny Fodorovej predvŕaní aj svoju päťdesiatku oslavila v ústave sociálnych služieb.

Matičný estrádný súbor už tri roky rozdáva ľuďom dobrú náladu

Život náš (ne)každodenný

Zdroj: Liptovské noviny – Ilustračné foto: SNN

Pri Matičnej divadelnej ochotníckej scéne, ktorá pracuje pri Dome Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši, úspešne pôsobí aj Matičný estrádný súbor. Jeho členovia už tri roky rozdávať úsmev a šíria dobrú náladu všade, kde prídu, so svojimi pásmami spevu, tanca a úsmevných scénok. Takýto program uviedli trebárs Pri príležitosti Medzinárodného dňa žien – MDŽ, ktorý premenovali na MRŽ (Máme radi ženy).

V sobotu 22. marca sa v Dome Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši prezentovali estrádnym pásmom pod názvom Život náš každodenný. Potleskom ich odmenili a spoločne si zaspievali známe slovenské ľudové pesničky aj seniori v Domove dôchodcov na Podbrezínach i v Palúdzke.

■ SUSEDY AJ SUSEDIA

V scénke Susedy rozosmievali divákov Mária Ošková a Lenka Ošková, ktoré predviedli, ako to chodí na našich dedinách, a čo v súčasnosti trápi matky a ich dcéry. V ďalšej scénke Susedia si zahrali už osvedčenú komicku Vincent Urban a Ján Richter. Chlapci pri pive rozoberali správanie sa manželiek a ich rodinné vzťahy. Posledné vystúpenie patrilo už tradične páňovi poslancovi (Ján Richter)

Otvorenie Domu Matice slovenskej v Liptovskom Mikuláši.

a jeho sluhovi Aladárovi (Peter Vrlík), ktorí spolu rozoberali neradostnú súčasnú politickú situáciu. Všetky scény boli vtipné a rozosmiali obecenstvo. O hudobný sprievod sa postarali Mária Zvarová, Elena Bátorová, Vlasta Miškovičová, ktoré spolu s harmonikárom Pavlom Šlaukom zaspievali zmes ľudových piesní a rozospievali aj všetkých prítomných. Za sprievodu harmoniky ako sólistka vystúpila Janka Hliničanová, ktorá upútala spevom a zožala zaslúžený potlesk.

■ VŠESTRANNÝ ŠEF

Dušu súboru je Ján Richter, ktorý je nielen dobrý scenárista, režisér, komik, ale aj dobrý spevák. Pre skalaných divákov staršieho veku komponuje programy, ktoré vedú potešiť ľudské srdce, rozosmiať obecenstvo a dobre náladu. Ich takmer hodinové vystúpenie si vyžaduje nielen od hercov, ale aj od spevákov veľké nasadenie, no mikulášskym matičiarom sa to už SS roky darí. V súčasnosti znovu rozmyšľajú nad ďalšími programami pre svojich fanúšikov najmä v domovoch dôchodcov a pevne dúfajú, že sa im to znovu podarí. Veď život s úsmevom je hodnotnejší a smiech je korením života.

Na Belopotockého Mikuláš pôjdu Turiec reprezentovať znievski ochotníci

Porotu zaujali hrou Šľachtické hniezdo

Monika ONDRUŠOVÁ - Zdroj: Turčianske noviny – Ilustračné foto: martin.sk

Turčianske kultúrne stredisko v Martine spolu s obcou Belá-Dulice zorganizovali už tradičnú súťažnú regionálnu prehliadku ochotníckych divadelných súborov Turčianske divadelné dni –TDD 2014. Divadelné dosky ožili v piatok 21. a sobotu 22. marca v Turčianskych Tepliciach, Kláštore pod Znievom a Belej-Duliciach.

Porote a divákovi sa predstavilo šesť súborov v dvoch kategóriách: v amatérskom divadle súborov dospelých to boli divadelníci z Belej-Dulíc, Lipovca, Blatnice, Kláštora pod Znievom a zo Žabokriek. V amatérskom divadle mladých (do dvadsaťšesť rokov) sa predstavilo Tanečné divadlo Shadow of music pri TO ZUŠ Turčianske Teplice, ktoré ako jediné reprezentovalo okres Turčianske Teplice. Odbornej porote predsedal Jozef Abafi, herec Bábkového divadla Žilina a vedúci žilinského divadelného súboru Makovice. Jej ďal-

šími členmi boli Tibor Kubička z SKD a Matej Moško, divadelný kritik z Bratislavy. A ich verdikt? Na krajskú prehliadku Belopotockého Mikuláš 4. 8. postúpili ochotníci zo Znievskeho rado(st)ejného divadla v Kláštore pod Znievom s hrou Šľachtické hniezdo (réžia Ľubomíra Krkošková) a Tanečné divadlo Shadow of music pri TO ZUŠ Turčianske Teplice so svojou Labutou piesňou (réžia Monika Kajánová). K oceneným patrili aj Divadelný súbor pri Obecnom úrade v Žabokrekochoch s inscenáciou Rodinné nezhody (réžia Mar-

Súčasťou bola aj medzinárodná konferencia Historické aspekty života

Udelili ceny Ondreja Štefanka

Zuzana PAVELCOVÁ

V čase, keď na Dolnej zemi vidieť v záhradách i na poliach prvých poľnohospodárov a zima sa chystá svoje žezlo odovzdať jari, v mestečku Nadlak na území dnešného Rumunska začína intenzívnejšie pulzovať slovenský život. Počas marca sa tu pripravuje jedno z najväčších podujatí Slovákov žijúcich v Rumunsku, ktorým je bez pochýb udeľovanie ceny veľikána slovenského hnutia v Rumunsku, spisovateľa, prekladateľa a šéfredaktora časopisov, no najmä hrdého Slováka – Ondreja Štefanka.

Keď Štefanka opustil hranice pozemského bytia, Slováci premýšľali o spôsobe, ktorým by bolo možné naplniť jeho odkaz in memoriam, i o tom, ako by mu pravidelne vzdávali úctu a spomínali naňho.

O rok na to Nadlak privítal prvých účastníkov odovzdávania ceny Ondreja Štefanka aj prvých účastníkov medzinárodnej konferencie, zorganizovanej na jeho počesť. Dnes sa píše šiesty ročník podujatia, ktoré má vlastnosť výnimočnosti. Tento rok bol opäť o niečo plodnejší nielen v hojnosti účastníkov konferencie, ale i v počte udelených cien.

Dvadsaťdruhého prvého marca 2014 boli udelené až tri ceny Ondreja Štefanka. Ceny za príspevok k rozvoju, organizovaniu a diverzifikovaniu kultúrneho života a spoločnej činnosti v slovenskom zahraničnom svete dostali Katarína Me-

legová-Melichová (predsedníčka Matice slovenskej v Srbsku) a Nina Holá (organizátorka slovenského života v USA). Za príspevok k rozvoju a propagácii slovenskej literatúry tvorenej v slovenskom zahraničnom svete ocenili Michala Ba-

biaka zo Slovenska. Po udeľovaní cien sa otvorila pracovná časť podujatia – konferencia. Bola zameraná na tému Historické aspekty života dolnozemskej Slovákov. Tento rok Matica slovenská schválila účasť v Rumunsku aj pracovní-

kom Krajského múzea MS, ktorým sa otvorila možnosť vystúpiť so svojimi príspevkami priamo na konferencii. Keďže sa podujatie z roka na rok teší veľkej účasti, referujúci si pripravili takmer šesťdesiat príspevkov, ktoré prezentovali počas dvoch dní. Boli veľmi dobre spracované a inšpirujúce a umožnili poslucháčom nahliadnuť či hlbšie preniknúť do historických, jazykových, literárnych i kultúrnych tém.

Hlavným výstupom konferencie bude už tradične zborník. Práve vyšiel zborník z minulého roka, ktorý nesie názov minuloročnej konferencie: Dolnozemskej Slováci – hranice určenia.

Rumunské mestečko Nadlak, obývané z veľkej časti slovenskými prisťahovalcami, tento rok opäť rozvírilo slovenský život ďaleko za svojimi hranicami. Preto patrí veľká vďaka organizátorom podujatia: Kultúrnej a vedeckej spoločnosti Ivana Krasku a Demokratickému zväzu Slovákov a Čechov v Rumunsku, ako aj ostatným organizáciám a jednotlivcom, ktorí sa podieľali na úspešnom priebehu podujatia.

S radosťou i potešením, v mene Matice slovenskej srdečne gratulujeme novým, hrdým držiteľom Ceny Ondreja Štefanka.

SLOVÁCI ZA HRANICAMI

Petržalskí matičiari spolupracujú už viac ako rok s matičiarimi zo Štúrova. Boli sme v Štúrove na majálese, „spolu“ chodíme medzi pilišských Slovákov do Maďarska. Tohto roku v marci sme využili naše petržalské nadštandardné vzťahy s našim dobrým priateľom Rudom Fraňom, krajanom z Maďarska, a „ponúkli“ ho Štúrovčanom.

Pod Pilišom, tam je krásny svet

Štúrovskí matičiari pokračujú v spoznávaní svojich najbližších susedov – Slovákov z Piliša. Na tohtoročnú marcovú besedu do Matičného domu v Štúrove zavítal Rudo Fraňo zo Senváclavu (Piliszentlászló). Besedu zorganizovalo Oblastné pracovisko MS v Štúrove na základe svojho plánu práce.

Besedu otvorila oblastno-matičná hostiteľka Mária Vavreczká. Potom Rudo Fraňo v úvodnom slove prezradil svoju cestu k literárnej tvorbe. Dobré poznanie rodnej obce a jej okolia obohatil pozorným počúvaním a sledovaním rozhovorov, výpovedí, poznámok tünajších obyvateľov – Pilišanov. A povedal si, že bohatstvo každodenného života Slovákov a všetkých Pilišanov si zasluži zachovať pre ďalšie generácie. A tak v roku 1999 „uzrela svetlo knižničarského stroja“ jeho prvá kniha: História Piliša s podtitulom Rozprávania o dejinách rodnej obce. Kniha je napísaná v maďarčine, ale so slovenským resumé. V roku 2005 napísal a vydal v maďarčine knihu Ľudové staviteľstvo v Senváclave, v ktorej zúročil svoje odborné znalosti vrchovitou mierou. Za sedem rokov dve knihy, na podnikateľa v iných odvetviach veľmi dobré!

Ako prezradil Rudo účastníkom besedy, určitým prelomom bol rok 2006 a Jánošík. Od detstva rád počúval najmä od svojho otca rozprávania o Jánošíkovi. Aj preto už pred tridsiatimi rokmi postavil a doteraz prevádzkuje Jánošíkovu krčmu vo svojej obci. Čítate dobre – názov krčmy na jej priečelí je po slovensky. O Jánošíkovi číta a študuje všetko možné. Najviac si však cení román Jánošík od Milana Ferka. Preto sa rozhodol román FranoS04 preložiť do maďarčiny a vydať ho. Potreboval súhlas pána spisovateľa a vtedy som vstúpil do života Ruda Fraňa ja – autor týchto riadkov. Vzájomný kontakt a súhlas sa vydaril, v októbri 2006 sa uvádzal Jánošík pod Rákócziho zástavou do života v Klube spisovateľov v Bratislave. „V maďarčine, konečne si ho môžu prečítať aj Slováci v Maďarsku,“ dodáva položartovne prekladateľ Rudo Fraňo.

Odvtedy sa roztrhlo vrece s autorskou literárnou, prekladateľskou a edičnou prácou Ruda Fraňa. Pokračoval v prekladaní kníh Milana Ferka: Krádež svätoštepanskej koruny, Matúš Čák, Kráľovské vraždy... povesti slovenské. Viacere z nich mali prezentácie za jeho prítomnosti. Preložil aj knihu Jána Domastu: Veľké skúšky či Slovenské dejiny v obrázkoch. Ich výber nebol náhodný. Čiastočne sa odohrávali v Piliši a zvyšovali národné povedomie Slovákov nielen z Maďarska.

Rudo na besede v Matičnom dome v Štúrove porozprával aj o svojej vlastnej autorskej tvorbe. Vychádza predovšetkým zo života miestnych obyvateľov. Zriedlom mu často boli vojnové zážitky tünajších Slovákov z prvej a najmä druhej svetovej vojny. Beseda, voľná diskusia a autogramiáda trvala tri hodiny. Ako všetko zhodnotiť? Určite len v superlatívoch. A želať si, aby takýchto besied bolo čo najviac. Vyberme sa za našimi južnými krajinami, zaujímajme sa o ich osudy, spoznávajme ich tam, kde žijú a bývajú! Dajme im na vedomie naše spoločné korene!

Jozef SCHWARZ

Marián TKÁČ
predseda Matice slovenskej

Racionalita a efektívnosť

Aj v Matici, aj v Neografii, kde sme rozhodujúcim účastinárom, potrebujeme zvýšiť racionalitu a efektívnosť. Nikto, komu ide o Maticu (a Neografiu), nepochybuje, že v týchto časoch (ktoré sú ťažké a ťažko povedať, či sme už prežívali ťažšie) nemôžeme konať inak. Musíme sa správať a robiť všetko tak, aby to prinášalo maximálne možný osov pri daných možnostiach. K tomu by mali viesť organizačné, technické, ale aj personálne opatrenia, ktoré sa už udiali, dejú sa a musia sa udiať.

Po dlhom čase sa prvé „výjazdové“ zasadnutie matičného výboru konalo mimo Martina v priestoroch Trnavského samosprávneho kraja, na čele ktorého stojí člen výboru a zároveň zakladajúci člen Matice Tibor Mikuš. V meste, ktoré bolo stáročia duchovným centrom nielen Slovenska, ale i celého Uhorska. Práve stáde, z univerzity a z nášho najstaršieho kultúrneho spolku – Slovenského učeného tovaríštva – sa už v 18. storočí začala šíriť slovenská reč. Tu pôsobil Anton Bernolák. V tomto meste sme minulú sobotu rokovali o tom ako ďalej. V rámci výboru vzniklo osem komisií, ktoré by mali byť garantom zvýšenia kvality – ale aj efektívnosti a racionality našej činnosti. V krátkom čase sa matičný výbor stretnie dvakrát, aby schválil základné dokumenty v pracovno-právnej oblasti, a tiež definitívny rozpočet na tento rok.

Matica je živý organizmus a napriek zjavej nevôli časti nematичnej verejnosti takým aj zostane. Veď matičný život neustáva, stretávajú sa matičiari na celom Slovensku a udržiavajú slovenskú vlasteneckú kultúru, ktorej sa zo strany štátu nedostáva dostatočná podpora. Tradičnou akciou je 17. ročník divadelného Festivalu Aničky Jurkovičovej v Novom Meste nad Váhom. V nedeľu na ňom ocenili inú našu vzácnu herečku a matičiariku Evu Kristínovú Kvetom Tálie. Tešíme sa a gratulujeme!

INFORMÁCIA

V Martine zasadal 28. marca 2014 dozorný výbor Matice slovenskej pod vedením jeho predsedu Štefana Martinkoviča.

Ústrednými bodmi programu boli Opatrenia predsedu Matice slovenskej, ktoré boli prijaté po doručení Protokolu z kontroly Najvyššieho kontrolného úradu SR, ako aj posúdenie navrhovaného rozpočtu Matice slovenskej na rok 2014. Dozorný výbor upriamil pozornosť na zistené nedostatky počas kontroly NKÚ, pričom prijaté opatrenia predsedom MS Mariánom Tkáčom zaviazali výkonných pracovníkov Matice k ich dôslednému odstráneniu. Dozorný výbor v krátkom čase vykoná kontrolu ich realizácie. Pri posudzovaní navrhovaného rozpočtu dozorný výbor zdôrazňoval hospodárnosť pri nakladaní s finančnými prostriedkami, ale aj s majetkom, ktorý je vo vlastníctve Matice slovenskej. Dozorný výbor v zmysle stanov Matice slovenskej preferuje, aby boli finančne posilnené základné články – miestne – a im na roveň postavené odbory, v ktorých sa uskutočňuje podstatná časť všestrannej činnosti Matice slovenskej. Okrem riešenia došlých podnetov a sťažností vyzval predstaviteľov Matice slovenskej, ktorí sú zastúpení v orgánoch Neografia, a. s., aby komplexne informovali o situácii v tejto najväčšej kapitálovej spoločnosti Matice a zároveň aby predostreli konštruktívne návrhy k ozdraveniu podnikania v tejto spoločnosti.

(rr)

TELEGRAFICKY Z MIESTNYCH ODBOROV

KVÍZ O MATICI – (SVINNÁ) – Miestny odbor Matice slovenskej vo Svinnej (okres Trenčín) v spolupráci s miestnou základnou školou s materskou školou pripravil 19. 3. 2014 pravidelný každoročný Deň Matice slovenskej, v rámci ktorého sa uskutočnil kvíz o MS ako najstaršej kultúrnej ustanovizni, ktorá sa stará, skúma, zhromažďuje a rozširuje i približuje miestnu a regionálnu kultúru a zachováva kultúrny odkaz našich rodičov. Kvíz pripravila učiteľka ZŠ s MŠ Jana Kutíšová a aktívne sa na ňom zúčastnilo osemnásť žiakov rozdelených do šiestich trojčlenných družstiev. V úvode po hymne MS a básni Malý drotár od S. H. Vajanského v interpretácii M. Rybára sa prihovarila prítomným predsedníčka MO MS Marta Illešová. Samotný kvíz pozostával z piatich kôl, v ktorých si súťažiaci preverili svoje vedomosti z histórie i zo súčasnosti MS formou otázok a odpovedí, dopĺňaní slov v texte i zábavnou formou riešením tematickej osemsmierky. Víťazom sa stalo družstvo chlapcov v zložení Adam Petrik, Silvester Paška a Matej Baco, na druhom mieste skončila trojica žiakov Marek Guňovský, Adam Lobotka a Patrik Ševčík, tretí skončil kombinovaný tím v zložení Valéria Ridekyová, Pavlína Kontová a Matúš Richtárech. Najlepšie družstvá boli odmenené vecnými, či skôr sladkými cenami.

Jozef PÁLENÍK

SVĀTOPLUKOVO VÝROČIE - (NITRA) – Rok 2014 je z matičného pohľadu rokom kráľa Svätopluka, preto sa Dom Matice slovenskej v Nitre pod vedením pani riaditeľky Ing. Márie Mihálikovej rozhodol podporiť oficiálne oslavy výročia smrti kráľa Svätopluka a oficiálne otvorenie Roka kráľa Svätopluka a Andreja Hlinku v Bratislave, organizované Maticou slovenskou. Na exkurzii a oslavách sa zúčastnili približne štyridsiati matičiari. Neboli to len pracovníci D MS Nitra, ale aj členovia MO Nitra-Klokočina, MO Ivanka pri Nitre, MO Čakajovce a MO Janíkovec. Cestu do Bratislavy nám spríjemnil pán MVDr. Šajgalík, ktorý pre nás pripravil krátku prednášku o význame kráľa Svätopluka v našich dejinách. Po príchode sme vy-

užili miesto osláv a navštívili sme tiež Historické múzeum Bratislavského hradu, kde sme si pozreli aj expozíciu Klenotnice a Obrazárne. Oficiálny program MS sa začal o 14. hodine a my sme hrdo stáli pod transparentom Matice slovenská Nitra. Programom nás sprevádzal Jozef Šimonovič, no vystúpili aj ďalšie známe tváre ako predseda MS Marián Tkáč, Ida Rapaičová, Eva Kristínová a Drahoslav Machala. Po slávnostnom programe sa matičiari rozhodli pozrieť si aj unikátnu výstavu Alfonsa Muchu v Mirbachovom paláci. Plní zážitkov, dojmov a nových vedomostí odchádzali matičiari domov. Napriek veľkému vetru a bolestiam nôh si môžeme povedať, že sme zažili úspešný a neopakovateľný deň.

Michaela KARÁČOVÁ

STRETNUTIE S ILUSTRÁTKOU – (GALANTA) – Dom Matice slovenskej v Galante má dlhoročnú spoluprácu so Slovenským pedagogickým nakladateľstvom v Bratislave. Vždy v marci spolorganizujeme besedy pre žiakov základných alebo stredných škôl v Galante. Zvyčajne pozveme aj spisovateľa, ale tento rok k nám zavítala pani ilustrátorka. Veď koho by nezačulo, na základe čoho sa obrázky do kníh vyberajú a ako vlastne taký človek – umelec – vyzerá... Práve na takýchto stretnutiach zistíme, že sú to takí istí ľudia ako my, z mäsa a kostí, ktorí, keď prídu medzi nás, môžu nás inšpirovať, ak sme išli za svojim cieľom. A práve také bolo stretnutie s Lubou Suchalovou. Zaujímavé, pozitívne, inšpirujúce – proste brilantné. Zapôsobila na deti, ale so záujmom ju počúvali aj dospelí. Dnešné deti majú veľmi múdre otázky, a tak sa všeličo dozvedia pochnúť tým, ako si spisovateľa vyberajú ilustrátorov, až po otázky typu: koľko máte rokov, koľko kníh ste ilustrovali alebo ktorá je vaša najobľúbenejšia ilustrácia. Po besede nasledoval predaj kníh. Deti si mohli priamo od pracovníčok SPN kúpiť knihy s ilustráciami pani Suchalovej (Spievanky, spievanky, Pavúčkove dobrodružstvá), ktoré mali dobré ceny a výborne sa predávali. Po besede na ZŠ SNP sme sa presunu-

li na ďalšiu besedu na ZŠ G. Dusika, kde sa proces zopakoval. Takto si v doobedňajších hodinách 25. marca 2014 vypočulo pani ilustrátorku takmer sto päťdesiat detí. Všetky deti beseda zaujala a my sme radi, že sme im ponúkli slovenské knihy so slovenskými ilustráciami. Dúfam, že sme deti podnietili kupovať naše slovenské knihy. Lebo kto rozumie lepšie dušiam našich detí ako domáci autori?

Zlatica GAŽOVÁ

MORENA SKONČILA AJ V ŽARNOVICI – (ŽARNOVICA) – Zachovať jeden zo starých ľudových zvykov bol hlavný cieľ aj tohtoročného Vynášania Moreny. Keďže dlho sa za prvý jarný deň považoval 21. marec, na tento termín ZŠ Žarnovica a MO MS akciu aj naplánovali. Hoci to bol už druhý jarný deň, podstatu to nijako nezmenilo a krásne počasie podujatiu len pomohlo. Sprievod všetkých tried I. stupňa ZŠ Žarnovica pod vedením svojich učiteliek sa začal od Klakovskej ulice o 9.45 hodine. Na jeho čele bola samozrejme Morena ako zosobnenie zimy. Počas disciplinovaného pochodu na Námestie SNP sa pripojili ešte žiaci materskej školy, a tak bol sprievod približne dvestoštyridsaťčlenný, čo bolo dvakrát viac ako v minulom roku. Na Námestí SNP žiaci v krátkom programe „prpravovali“ Morenu na jej koniec. Potom ju na najbližšom oblúkovom moste vyzliekli a zapálili. Horiacu Morenu nakoniec skončila v Klakovskom potoku a za povzbudzovania žiakov ju voda odniesla preč. Azda aj tento tradičný rituál, ktorý sledovalo aj niekoľko desiatok okoloidúcich občanov, no i časť členov Denného centra seniorov, „prispeľ“ k definitívnemu odchodu zimy a k jarnému počasiu. Za ústretovosť i úspešnú realizáciu podujatia si zaslúžia vďaka všetky zainteresované učiteľky a vedenie ZŠ. Osobitné poďakovanie za jeho prípravu treba vysloviť hlavnej organizátorky Mgr. Melánii Ceizelovej aj ako členke výboru Miestneho odboru Matice slovenskej. Poďakovanie patrí tiež Bc. Renáte Sklenárovej zo ZUŠ, ktorá ochotne sprevádzala kultúrny program na harmonike.

Jozef PIECKA

PRIPOMÍNAME SI

13. apríla – stopäťnásť rokov od narodenia predstaviteľa medzivojnovkej bratislavskej umeleckej bohémie Ema Bohúňa (1899 – 1959), novinára a spisovateľa, najznámejšie sú jeho memoárové Zaprášené histórie

14. apríla – na následky zranenia pri požiari fary umrel v Dobrej Vode bard slovenskej poézie Ján Hollý (1785 – 1849); sto šesťdesiate piate výrocie – pred sto šesťdesiatimi piatimi rokmi uhorský snem, zasadaajúci na jar 1849 v Debrecíne, odmietol poslušnosť dvoru Habsburgovcov a za gubernátora Uhorska ustanovil Ľudovíta Košuta, cisárske vojská rýchlo vrátili moc Viedni

– v roku 1864 Bratislavský veslársky klub, v tom čase jediný organizovaný športový spolok v meste, usporiadal prvé atletické preteky; stopäťdesiate výrocie – v Liptovskom Petre (dnes už Liptovský Hrádok) sa v roku 1929 narodil Ľtibor Reiskup, veslár, olympionik v Melbourne, zlatý medailista na majstrovstvách Európy 1956, zakladateľ slávy slovenského vodáctva, umrel mladý v roku 1963

15. apríla – dvestopäť rokov je odvtedy, čo francúzske vojská na čele s cisárom Napoleonom v roku 1809 prekročili pri Petržalke uhorské hranice a v Bratislave usporiadali vojenskú prehliadku

16. apríla – pred deväťdesiatimi piatimi rokmi (1919) vyšiel jeden z prvých čs. zákonov, na základe ktorého mohol občan vlastníť len 250 ha pôdy, z toho 150 ha poľnohospodársky využitelnej, odňatá mala veľkostatkárov a ťlachtu sa mala rozdeliť drobným roľníkom; zákon bol veľkým prínosom najmä pre Slovensko, ale rozdelila sa asi len polovica veľkostáckarskej pôdy

17. apríla – pred tristo päťdesiatimi rokmi rakúsko-uhorské cisárske vojsko začalo obliehať 8 500 Turkov v Nitre, po troch týždňoch sa Turci vzdali a tej jari roku 1664 sa začala séria ich porážok na našom území

– deväťdesiatpäť rokov od smrti významného slovenského maliara Ladislava Medňanského (1852 – 1919)

– štyridsaťpäť rokov uplynulo, čo tzv. aprílové plénum ÚV KSČ v roku 1969 odvolalo z vedenia strany A. Dubčeka a na jeho post nastúpil G. Husák; začala sa tzv. normalizácia

– pred desiatimi rokmi zvíťazil v druhom kole prezidentských volieb Ivan Gašparovič nad Vladimírom Mečiarom rozdielom 350 000 hlasov

– tréner slovenskej futbalovej reprezentácie Ján Kozák má šesťdesiatku

18. apríla – dvadsať rokov, čo v Tatrách tragicky umrel legendárny nosič, chatař a spisovateľ Belo Kapolka (1935 – 1994); známe sú jeho diela Chodníky bez značiek, Mesiac nad Prostredným hrotom, Kanadské smreký a kniha, ktorú posmrtné pripravili jeho priatelia D. Mikolaj a D. Machala z jeho esejí Kapolkov chodník

– pred piatimi rokmi bol Róbert Bezák pápežom Benediktom XVI. vymenovaný za trnavského arcibiskupa

(jč)

Z KNIŽNEJ PONUKY VMS

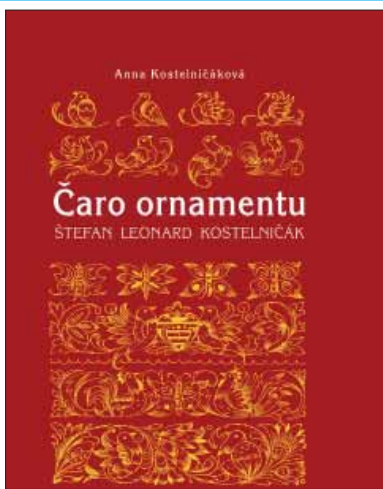
vydavatel.sk

WWW.VYDAVATEL.SK

043/490 68 72

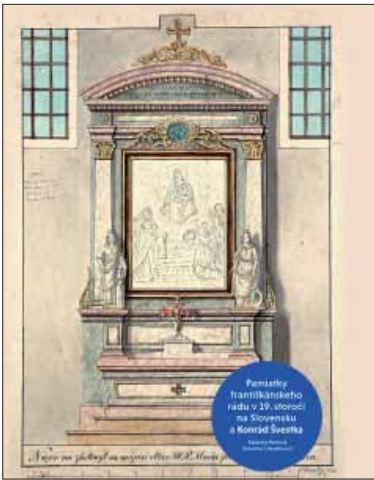
info@vydavatel.sk

Vydavateľstvo Matice slovenskej tvorivo nadväzuje na vyše 140-ročnú tradíciu vydavateľskej činnosti Matice slovenskej. Okrem celej škály vydání Matice slovenskej tu nájdete pestrý sortiment z produkcie iných vydavateľstiev na Slovensku i v Českej republike.

Anna Kostelníková:
Čaro ornamentu

Už v druhom vydaní prinášame objavnú, bohato ilustrovanú publikáciu o zakladateľovi slovenskej ornamentiky, ktorého dielo zdobí napríklad aj originály významných historických dokumentov (Pittsburská dohoda, Martinská deklarácia). Š. L. Kostelníček bol originálnym umelcom, ktorý svojou tvorbou siahol až na zabudnutý prah slovenského výtvarného citenia – ornamentiky.

Katarína Beňová – Katarína Chmelinová: Pamiatky františkánskeho rádu v 19. storočí na Slovensku a Konrád Švestka Žalostne málo vieme o architektonických a umeleckých skvostoch okolo nás! A ani tí, ktorí v nádherné zdobených kostoloch žasnú nad vzácnou freskovou výzdobou, netušia, kto je jej autorom. V našej publikácii vystupuje z anonymity jeden z najvýraznejších sakrálnych umelcov 19. storočia, františkánsky maliar, sochár a reštaurátor Konrád Švestka (Schwestka).

Týždenník Matice slovenskej. Vydávajú MS a VMS, s.r.o., IČO 00 179 027, IČO 36 418 404. Martin. Šéfredaktor Maroš SMOLEC. Zástupcovia šéfredaktora Michal BADÍN a Emil SEMANCO. Sídlo: P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/40 12 837 - 8, 41 34 535, 40 12 811, e-mail: snn@matica.sk, snnredakcia@matica.sk. Filiálna redakcia: Grösslingová 23, 812 51 Bratislava. Tel: 02/ 52 96 57 52. Administrácia: Matica slovenská, P. Mudroňa 1, 036 01 Martin. Tel: 043/40 12 837 - 8, 41 34 535. Tlač Ultra print, Bratislava. Rozširuje PNS, Mediaprint Kapa a redakcia. Redakčná rada: Marián TKÁČ, Marián GEŠPER, Peter CABADAJ Ján ČOMAJ, Ján JANKOVIČ, Jaroslav CHOVANEC, Drahoslav MACHALA. Podávanie novinových zásielok povolené OZ SsRp Banská Bystrica, č.j.1081-93-PTP z 30. 3. 1993. Objednávky na predplatné prijíma redakcia SNN, Slovenská pošta a každý doručovateľ. Objednávky zo zahraničia: redakcia SNN a Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Námestie slobody 27, 810 05 Bratislava 15, e-mail: zahranična.tlac@slpost.sk. Ročné predplatné 26 €, v ČR 530 Kč + 460 Kč poštovné, Európa 100€, ostatný svet 180USD. Neobjednané rukopisy a fotografi e nevraciam e. MÍČ 49 644, ISSN 0862-8823. EV 4009/10.